

**Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav Dálného východu**

Bakalářská práce

Petra Pěchulová

**Koncové větné částice v klasické čínštině na příkladu spisu *Xúnzǐ*
Sentence Final Particles in Classical Chinese on the Example of the
*Xúnzǐ***

Vedoucí práce: doc. Mgr. Lukáš Zádrapa, Ph.D.

2017

Poděkování

Děkuji panu doc. Lukáši Zádrapovi za vedení mé bakalářské práce, rovněž děkuji panu dr. Davidu Sehnalovi za konzultace ohledně překladu některých příkladových vět. Současně také všem blízkým za neustálou podporu nejen při psaní.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 16.08.2017

.....

podpis

Obsah:

Abstrakt.....	1
Klíčová slova	2
I. Úvod	4
1.1 Historický úvod.....	5
1.2 Život mistra Xúna	6
1.3 O díle <i>Xunzi</i>	7
1.4 Stav bádání v klasické čínštině a použítá literatura	8
II. Hlavní část.....	10
1. Text Xúnzǐ	10
2. Jazyk klasického období	11
2.1 Vývoj čínštiny	11
2.2 Klasifikace slov v klasické čínštině	12
2.3 Věta	13
2.4 Definice částic.....	13
2.5 Charakteristika částic v KČ	14
3. Modální částice a jejich dělení.....	15
3.1 Částice <i>yě</i> 也	15
3.2 Částice <i>yǐ</i> 矣	17
3.3 Částice <i>yǐ</i> 已	19
3.4 Částice <i>ěr</i> 耳.....	19
3.5 Částice <i>yán</i> 焉	20
3.6 Částice <i>ěr</i> 爾	21
3.7 Částice <i>hū</i> 乎	22
3.8 Částice <i>yú</i> 與/歟.....	23
3.9 Částice <i>yé</i> 邪/耶	24
3.10 Částice <i>zāi</i> 哉	25
3.11 Částice <i>fū</i> 夫.....	26
4. Distribuce částic v textu Xúnzǐ	27
4.1 Zvolená metoda	27
4.2 Výsledky kvantitativní analýzy.....	29
4.3 Příkladové věty jednoslabičných částic.....	32

4.4 Příkladové věty s dvojslabičnými částicemi:	47
4.5 Příkladové věty s trojslabičnými částicemi:	51
III. Závěr	54
IV. Zdroje a použitá literatura.....	57
V. Příloha	60

Abstrakt

Cílem této práce je popsat systém koncových větných částic v klasické čínštině a rozdělení částic do skupin podle jejich způsobu užití. Problematice větných částic v klasické čínštině nebyla věnována dostatečně systematická pozornost, z velké většiny jsou popsány v rámci prací věnujících se gramatice nebo ve slovnících gramatických slov. Monografií na toto téma stále není mnoho.

Jako materiál k rozboru částic byl vybrán spis *Xúnzǐ*, na který nebyla upřena taková pozornost jako na spisy dalších filozofů klasického období. Práce se v první části zaměřuje na stav poznání v oblasti větných částic. V další části je provedena analýza spisu a klasifikace částic do skupin. Výsledky jsou shrnuty pomocí statistické metody. Příklady jsou demonstrovány na konkrétních větných úsecích, které jsou opatřeny překladem. V přeložených větách je snaha postihnout modalitu daných vět.

Abstract

The aim of this work is to describe the system final sentence particles in classical Chinese and the distribution of particles into groups according to their use. There is still not much monograph on this topic.

As a material for the analysis of the particles, *Xúnzi* was chosen, for which no attention was paid to the writings of other classical philosophers. In the first part, the thesis focuses on the state of knowledge in the field of particle matter. The next part analyzes the file and the classification of the particles into groups. The results are summarized using the statistical method. Examples are demonstrated on specific sentence sections that are translated. The translated sentences are an attempt to capture the modalities of the sentences.

Klíčová slova

klasická čínština, částice, koncové větné částice, Xunzi

Key words

Classical chinese, particles, final sentence particles, Xunzi

V celé práci je použita čínská fonetická abeceda *pīnyīn* 拼音 s tónovými značkami. Při první zmínce jsou po transkripci použity znaky v nezjednodušené podobě, dále pak jen výraz v pinyinu. Po výrazu v pinyinu a znacích je uveden český překlad.

I. Úvod

Problematika větných částic nebyla dosud uspokojivě vyřešena, z toho plynou základní otázky pro tuto práci. Jaké jsou funkce jednotlivých částic? Jak jsou charakterizovány ve slovnících a příručkách? Jak lze jednotlivé významy aplikovat na konkrétní věty s částicemi ve spisu *Xúnzǐ* 荀子?

Práce je rozdělena na dvě části. První část práce je teoretická (úvodní část a z hlavní části kapitola 1, 2 a 3), kde shrnuji dosavadní dělení částic u jednotlivých autorů. Ve druhé části (kapitola 3 v hlavní části) je uveden graf podílu výskytů jednotlivých částic ve spisu *Xúnzǐ* a dále jsou pro každou částici vybrány příkladové věty s překladem do češtiny.

1.1 Historický úvod

Pro čínský starověk je zásadní období dynastie *Zhōu* 周 1100 – 221 př. n. l. Zhouové porazili posledního vládce předchozí dynastie *Shāng* 商 a ustanovili vlastní čínský stát. Později se období jejich vlády se nese ve znamení postupného úpadku moci centrální vlády a politicko – společenského rozkladu. (Fairbank 2004: 563). U tradovaných textů z tohoto období je vidět předěl mezi předklasickou čínštinou a klasickou čínštinou, kde například v Knize písní *Shījīng* 詩經 a Knize dokumentů *Shàngshū* 尚書 se téměř nevyskytují částice, jak lze vidět z následující tabulky.

词 数 书 名	也 矣 已 耳 焉 尔 乎 与 邪 哉 夫 兮												合 计
	也	矣	已	耳	焉	尔	乎	与	邪	哉	夫	兮	
尚 书	0	7	1	0	2	0	1	0	0	117	0	0	128
诗 经	61	192	0	0	13	0	5	0	0	28	0	313	612
左 传	3578	831	8	0	766	0	625	1	0	93	28	2	5932
论 语	328	138	18	1	42	3	104	29	0	45	13	5	726
孟 子	1214	195	6	11	102	9	150	64	0	98	3	4	1856
墨 子	2034	252	9	7	130	0	102	30	24	121	2	0	2711
庄 子	1661	454	32	21	149	5	365	46	156	141	26	2	3058
荀 子	2670	542	21	21	236	7	78	30	53	113	3	9	3783
韩 非 子	2939	600	2	15	105	0	186	0	15	60	0	2	3922
战 国 策 *	2446	884	21	37	28	3	322	16	32	78	2	6	3875
共 计	16931	4095	118	113	1573	27	1938	216	280	894	77	343	26603

Tabulka 1 Částice v starověkých spisech

Zdroj: Guō Xīliáng 1997: 73–74

První polovina etapy vlády Východních Zhouů¹, období Letopisů *Chūnqiū* 春秋 je charakteristická velkým počtem větších či menších států, ve kterých vládli příslušníci aristokratických rodů, které svými rozpory mezi sebou vytvářeli neustálé politické tření. Ačkoli nejvyšším vládcem byl stále zhouský panovník, kromě obřadů a náboženských rituálů neměl již

¹ Dátace období Letopisů je 771–463 př. n. l.

žádnou faktickou moc. Moc se soustředila v rukou hegemónů *bà* 霸, kteří své konání zaštiťovali jménem zhouského panovníka (Watson 1962: 76).

Doba mezi 5. až 3. stoletím před naším letopočtem je v čínské historii nazývána jako *Zhànguó* 戰國 neboli období Válčících států. Tato doba utváření aliancí a soupeření několika státních a polostátních útvarů byla velice plodná pro vznik různých myšlenkových směrů a z této doby jsou dnešnímu světu známa jména jako Konfucius, Mencius, Mistr Zhuang a další.

Jedním z myšlenkových proudů, který čínskou společnost ovlivňuje až dodnes je konfuciánství *rújiā* 儒家. Za jeho hlavního představitele se označuje Konfucius a jeho žáci, kteří myšlenky tohoto filozofa zaznamenali a rozvíjeli.

Za nejvýznamnějšího hned po Konfuciovi je označován *Mèngzǐ* 孟子² neboli Mencius. Ten se veřejně se hlásí ke Konfuciově učení a propaguje je, obohatil je však ještě o svou teorii lidské přirozenosti. Pojmem *xìng* 性 ‚povaha‘ odkazuje k přirozené inklinaci člověka k dobru, je to schopnost člověku vlastní od narození, ale člověk v důsledku zanedbání péče o tuto schopnost přichází (Kráľ 2005: 162).

Lidská podstata je dobrá, je třeba ji dále neustále kultivovat a zločiny jsou páčány v důsledku nedostatečného rozvíjení vlastní přirozenosti. Humanitu *rén* 仁 chápe jako soucit, projev pocitu odpovědnosti za utrpení ostatních, který nebyl výsledkem učení, ale vychází z podstaty vnitřního dobra (Waley 1956: 83). Menciovým současníkem byl právě *Xúnzǐ* 荀子³, který ohledně lidské přirozenosti zastával opačný názor než Mencius.

1.2 Život mistra Xúna

Právě kategorie *xìng* 性 rozděluje další školy a učení. V opozici k Menciovu výkladu o přirozeně dobré podstatě člověka stojí *Xúnzǐ* 荀子. Wing-tsit Chan označuje Mencia jako

² U osobních jmen je použit normální řez písma namísto kurzívy

idealistického, a Xúnzīa naproti tomu jako realistického. Ve své interpretaci nebes se podle ní blížil interpretaci taoistické, avšak více než mysticismus vyzdvihoval racionalitu (Chan 1973: 116).

Mistr Xún, vlastním jménem Xún Kuàng 荀況, též Xún Qīng 荀卿 žil zhruba mezi lety 310 a 230 před naším letopočtem a narodil se ve státu Zhào 趙. Jeho životopis zaznamenal hanský historik Sīmǎ Qiān 司馬遷 (asi 145 – 85 př. n. l.) ve svém díle 史記 Shǐjì ‚Kniha vrchních pisařů‘ v oddíle věnujícímu se biografii Xunova žáka jménem Lǐ Sī 李斯 a chuského Chūnshēna 春申 (Knoblock 1988: 257).

Jeho jméno se dostalo do popředí v pozdějších letech jeho života, kdy se dostal na dvůr krále Xūana 宣 ve státě Qí 齊. Na dvoře tohoto panovníka začal působit v akademii Jìxià 稷下, která byla centrem vzdělanosti. Nabídl své služby a rady prvnímu ministru ve státě Qí, ale nepodařilo se mu ho přesvědčit, celá záležitost mistra Xúna zklamala. Stát Qí byl roku 284 př. n. l. napaden vojsky okolních států a následný chaos způsobil úpadek akademie Jìxià. Xúnzī poté pokračoval na jih do státu Chǔ 楚. Chǔ se nacházelo v mezidobí relativního klidu, to se ale změnilo nedlouho poté, kdy stát Qín opět obrátil pozornost na svého souseda a Xúnzī se proto roku 276 př. n. l. vrátil do Qí (Knoblock 1988: 21).

Na základě svého působení v akademii Jìxià obdržel pozvání na qinský dvůr. Stát Qín zavedl radikální Shāng Yāngovou 商鞅 doktrínu, prosazující striktní dodržování psaných zákonů a taktéž zavedení nových měr a vah. Xúnzī během svého pobytu přehodnotil své postoje konfuciánského učence ve prospěch legistického fungování státu. Během dalšího působení v Zhào se věnoval výuce svých žáků, zastával post soudce, o který následně přišel. Nakonec zemřel ve věku okolo devadesáti let (Knoblock 1988: 17).

1.3 O díle *Xunzi*

Celé dílo sestává z 32 knih či kapitol *piān* 篇, napsaných v delším časovém období. Watson poukazuje na formu, která se blíží esejům a v porovnání s Menciem upozorňuje na malé množství anekdot a dialogů, na kterých jsou naopak Mencius i Konfuciovy Hovory postaveny. Zajímavá je

také volba názvů kapitol, která odráží jejich obsah a není jen zopakováním slov z prvních pasáží jednotlivých kapitol (Watson 1962: 133).

V jednotlivých částech je pozornost věnována konfuciánům, sofistům, taoistům a dalším, jeho dílo se podle O. Krále dá shrnout jako návod jak pomoci vzdělávání, mravního a duchovního cvičení a šlechtění dosáhnout pozitivní transformace přirozeně zlé a divošské lidské přirozenosti (Král 2005: 170).

Mezi nejznámější žáky patří Hán Fēi 韓非 a Lǐ Sī 李斯. Prvně jmenovaný je důležitou postavu školy *fǎjiā* 法家 neboli legismu. Rozpracoval Xún Qīngǔv názor na povahu člověka, kdy za katalyzátor jednání označil vypočítavost (Lomová 2006: 85). Lǐ Sī proslul zejména svou službou ve státě a v pozdější dynastii *Qín*, ve které sjednotil míry, váhy a provedl reformu písma. Dalším žákem byl Zhāng Cāng 張蒼, který byl následovníkem Liú Bānga 劉邦, významné historické postavy, která ukončila vládu dynastie *Qín* a založila novou dynastii *Hàn*.

1.4 Stav bádání v klasické čínštině a použitá literatura

V čínských publikacích jsou prázdna slova částice popsány v už v pracích z dynastie Yuan *Zhùyǔcí Jízhù (Yuán)* 助語詞集注 a také qingské *Xūzishuō (Qīng)* 虛字說(清 Významnou postavou je Mǎ Jiànzhōng 馬建忠 a jeho gramatika Mǎshì Wéntōng 馬氏文通 z konce 19. století, která je důležitým pramenem pro další generace čínských lingvistů jako Wáng Lì 王力 nebo Lù Jiǎnmíng 陸劍明.

Ze západních sinologů se částicemi zabývali například Edwin Pulleyblank, Argus Graham, David Branner, Daniel Hsieh nebo Marco Caboara.

Tato práce využívá tři primárních pramenů. Tím prvním je databáze Thesaurus Linguae Sericae (TLS) zaštitěná profesorem Harbsmeierem a její internetové rozhraní obsahující překlad spisu *Xúnzǐ*. Druhým je rozsáhlá monografie amerického profesora filozofie Johna Knoblocka s kompletním překladem. Posledním pramenem je text *Xúnzǐ* na serveru Chinese Text Project, digitální knihovny, která poskytuje spisy předmoderních čínských filozofů volně k dispozici. Text spisu z této databáze je podroben další analýze a data jsou interpretována v dané práci.

Dále je v práci využito gramatik a slovníků klasické čínštiny, ve kterých je podán heslovitý přehled významů jednotlivých částic. Mezi ně patří opět TLS, který je použit pro výklad významu jednotlivých slov.

Dalším zdrojem byly dvě disertační práce, které se věnují problematice částic. První sepsal sinolog Marco Caboara, který napsal rozsáhlé pojednání o částici yě 也 a druhou byla práce vietnamistky Binh Slavické věnující se částicím v moderní vietnamštině.

V této práci bude cílem popsat systém částic a porovnat data u jednotlivých autorů a na základě daného pramene podat vlastní charakteristiku jednotlivých částic.

II. Hlavní část

1. Text Xúnzǐ

Současná verze spisu *Xúnzǐ* je dílem hanského editora Liú Xiànga 劉向 (77 až 6 př. n. l.), který byl knihovníkem v císařské knihovně a sestavil z více než 300 rukopisů spisu *Xúnzǐ* na bambusových prouzcích a hedvábí standardizovaný text o 32 kapitolách. Veškeré moderní edice vychází právě z této Liú Xiàngovy revize.

Na základě úryvků vyskytujících se v paralelních textech americký sinolog Knoblock soudí, že citovali originální text ještě před Liú Xiàngovou edicí. Knoblock konkrétně jmenuje *Hán Shī Wài Zhuàn* 韓詩外傳 ‚Vnější komentář k Hanově redakci Knihy písní‘, *Dà Dài Lǐjì* 大戴禮記 ‚Kniha obřadů Daie staršího‘ a *Lǐjì* 禮記 ‚Knihu obřadů‘ (Knoblock 1988: 108).

Prvním komentářem byl *Xúnzǐ* opatřen ke konci dynastie Táng 唐. Jeho autorem byl Yáng Liàng 楊倞, který zmiňuje problémy všech starých textů jako chybné znaky při opisování, nedochování částí díla psaného na hedvábí a bambusových prouzcích a zpřeházení pořadí bambusových proužků. Byl to nejspíše právě on, kdo je autorem názvů kapitol. Verze s různou mírou chybovosti vyvolaly snahu o opravu znaků a určení nejsprávnější verze i u dalších editorů. Nejvýznamější předmoderní komentáře z 19. století pocházejí z Wáng Niànsūny 王念孫 práce *Dúshū Zázhì* 讀書雜誌 ‚Zápisky ze čtení knih‘ a dále z Wáng Xiānqiāny 王先謙 sbírky *Xúnzǐ Jǐjiě* 荀子集解 ‚Sebraná vysvětlení spisu Xúnzǐ‘ (Knoblock 1988: 119–126).

Ohledně autenticity textu mezi většinou učenců převládá názor, že text je z větší části napsán samotným Xúnzǐem, menší část bude dílem jeho žáků. Hanští editoři byli obeznámeni s kapitolami 1 až 3, 5 a 6, 8 až 10, 12 a 13, 15 až 17, 19 a 20 a 27 až 32. Absence zbývajících knih poukazuje na jejich pravděpodobnou neexistenci v tehdy předávaném textu (Knoblock 1988: 106).

Mezi částmi napsané v Qí nejspíše patří *Jiěbì* 解蔽, *Zhènglùn* 正論 a *Zhòngní* 仲尼. S pobytem v Chu je jsou spojeny následující kapitoly: *Quàn xué* 勸學, *Xiūshēn* 修身, *Fúguó* 富國 ‚*Lǐlùn* 理論‘ a *Jūnzi* 君子. Do období jeho působení v akademii spadá vznik kapitol *Róngrǔ* 榮辱, *Wángbà* 王霸, *Tiānlùn* 天論, *Yuèlùn* 樂論 a *Xìngè* 性惡. (1988:10–11). Do období strávené v Lanlingu nejspíše patří kapitoly *Bùgǒu* 不苟, *Fēixiàng* 非相, ‚*Zhèngmíng* 正名 a *Fù* 賦.

2. Jazyk klasického období

Encyclopedia of Chinese Language and Linguistics uvádí následující charakteristiku klasické čínštiny.

Klasická čínština (KČ) nebo pozdní období archaické čínštiny (Late Archaic Chinese) je jazyk používaný v období od konce 6. to počátku 2. století př. n. l. Syntaktické a sémantické změny během následujících století byly jen zřídka zohledněny v psaném jazyce, což vedlo k postupnému oddělení jazyka mluveného a jazyka psaného. Toto jsou důvody, které vedly k vytvoření ‚vytříbeného jazyka‘ neboli ‚psané čínštiny‘ *wényán* 文言, umělého jazyka, který byl používán učenici a úředníky po období téměř 2000 let, než od něj bylo upuštěno během prvních desetiletí počátku 20. století. *Wényán* se tedy dá považovat za zjednodušení KČ, ze které byl odvozen. (Maurizio: 2015)

2.1 Vývoj čínštiny

Čínština prošla několikatisíciletým vývojem, její periodizace se u různých autorů liší. Například dle čínského lingvisty Wang Liho lze čínštinu rozdělit na *Shànggǔ Hànyǔ* 上古漢語 (stará čínština), *Zhōnggǔ Hànyǔ* 中古漢語 (střední čínština), *Jìndài Hànyǔ* 近代漢語 (nová čínština) a *Xiàndài Hànyǔ* 現代漢語 (současná čínština).

Datace *Shànggǔ Hànyǔ* odpovídá době před dynastií *Qín* s přechodným obdobím 3. a 4. století n. l., pokrývá tak jazyk většiny zásadních filozofických děl starověku. Toto období je vyděleno na základě fonologických, lexikálních a gramatických rysů. (Tai 1999: 5). Klasická čínština hrála důležitou úlohu i v dalších asijských kulturách, používala se ve Vietnamu, Koreji a Japonsku, kam se rozšířila spolu s texty psanými v tomto jazyce.

David Sehnal v práci *Kniha Laozi* klasickou čínštinu vymezuje jako jazyk staročínských písemných památek z období 5. až 2. století př. n. l. Je psanou variantou staré čínštiny, kterou se mluvilo ve státech čínského civilizačního okruhu (2013: 14).

2.2 Klasifikace slov v klasické čínštině

Stará čínština je jazyk sylabický, většina slov je jednoslabičná, dále existují slova víceslabičná. Slova v klasické čínštině se vyznačují jistou polysémií, kdy vedle svého základního významu mají další sekundární významy. U některých slov sekundární význam vytlačil ten původní a slovo se v původním významu přestalo používat.

Slovní druhy lze rozdělit podle několika kritérií. Mohou to být kritéria sémantická (významová), morfologická (flektivní) a syntaktická (funkční).

Podle sémantického hlediska lze slova rozdělit do dvou kategorií. Slova, jejichž význam není závislý na okolních slovech, jsou slova plnovýznamová, mezi která patří například substantiva, adjektiva, verba. Do neplnovýznamových slov řadíme například předložky, spojky a částice. Neplnovýznamová slova mohou uplatnit svou gramatickou funkci pouze ve spojení se slovy plnovýznamovými.

Morfologické kritérium rozděluje slova na ohebná a neohebná, skloňováním ohebných slov nedochází k tvorbě nového slova. Toto hledisko nelze uplatnit na jazyky izolující.

Dle syntaktického kritéria se slova dělí na druhy dle jejich aktuální či potencionální syntaktické funkce.

Kvůli izolujícímu charakteru čínštiny a neexistenci dostatečných morfologických kritérií je nemožné slova klasifikovat na slovní druhy podle flexe. Pro slova se v čínštině uplatňuje dělení na slova autosémantická (plnovýznamová) neboli *shící* 實詞 ‚plná slova‘ a slova synsémantická (neplnovýznamová) neboli *xūcí* 虛詞 ‚prázdna slova‘.⁴

Plná slova označují skupinu plnovýznamových slov, která se mohou dále spojovat s jinými plnými nebo prázdny slovy. Prázdna slova určují vztahy mezi plnými slovy, syntagmaty a větami (Maurizio: 2015).

Podle syntaktických funkcí lze plná slova dělit na čtyři podskupiny a to jména, predikativa, adverbia a citoslovce. Stejně tak lze prázdna slova rozdělit na předložky, spojky, partikule a

⁴ V tradičních čínských gramatikách českému termínu slovo odpovídal výraz *zì* 字. Tento výraz se používá i pro grafický symbol znaku, proto je vhodnější používat moderní termín *cí* 詞.

gramatická slove (Vochala 1980: 13). Oproti tomu David Sehnal ve své publikaci *Knihy Laozi slova plnovýznamová dělí na substantiva, adjektiva, nepřechodná slovesa, přechodná slovesa, číslovky, slova stavová a lokativy a neplnovýznamová na slova zástupná, adverbia, spojky, strukturní částice a modální částice (2013: 33–50).*

Slovosled je jedním z nejdůležitějších kritérií pro vymezení vztahů mezi větnými členy. Existuje šest základních syntaktických vztahů a to predikace, objektová determinace, adverbialní determinace, atributivní determinace, komplementní determinace a koordinace. Větu lze rozdělit na subjekt a predikát, kdy subjektem je jméno nebo jmenná fráze a predikátem sloveso nebo slovesná fráze, v čínštině tato definice úplně neplatí (Vochala 1980: 19).

Slova v klasické čínštině mohou vystupovat ve funkci jiného slovního druhu a nemusí přitom měnit svou podobu.

2.3 Věta

Lù Jiǎnmíng 陸劍明 definuje větu následujícím způsobem: „Věta je jazykovým zvukově sémantickým komplexem ohraničeným z obou stran větší pauzou, doprovázený určitou intonací a vyjadřující relativně ucelený význam a je největší gramatickou jednotkou.“⁵ (Lù Jiǎnmíng 2005: 21).

Z toho vyplývá, že věta nemá žádnou jasnou vnitřní strukturu a že je definována zejména svým významem a modalitou (o intonaci staročínských vět není nic známo). Věta v čínštině splývá s tzv. výpovědí. Výpovědí se myslí minimální komunikační jednotka s koncovým signálem. (Horálek 1976: 81-85) Proto modální částice jsou důležitým prvkem, který větu v klasické čínštině spoluutváří.

2.4 Definice částic

V češtině částice patří mezi neohebné slovní druhy, vyjadřují vztah mluvčího k výpovědi nebo její části. Proto je potřeba znát i kontext výpovědi.

Podle Mluvnice současné češtiny se české modální částice dají rozdělit na 3 větší skupiny.

⁵句子是語言中前後有較大停頓，伴有一定句調，表示相對完整意義音義結合體，是最大的語法單位。

Faktuální (veritativní) částice vyjadřují jistotu, pochybnost, pravděpodobnost, potvrzení, změnu platnosti, přípustku a nezávislost. Volní (voluntativní) částice vyjadřují projev vůle mluvčího. Lze rozlišit zákaz, svolení, přání nebo lhostejnost. Výrazové (expresivní) částice vyjadřují názory mluvčího na obsah výpovědi. Ostatní částice jsou rozděleny na emocionální, hodnotící a intenzifikační (Cvrček 2010: 296).

V čínštině se dělení modálních částic liší podle jednotlivých autorů. Například Mǎ Jiànzhōng částice dělí na 2 skupiny, Lǐ Jīnxī je dělí na 5 větších skupin. Podle Wáng Lìho práce *Zhōngguó Yǔfǎ Lǐlùn* 中國語法理論 ‚Teorie čínské gramatiky‘ lze modální částice rozdělit na 12 skupin a to na 1) *juédìng* 決定 ‚decisivní‘ 2) *biǎomíng* 表明 ‚ozřejmující‘ 3) *kuāzhāng* 誇張 ‚hyperbolizující‘ 4) *yíwèn* 疑問 ‚otázku‘ 5) *fǎnjié* 反詰 ‚rétorické‘ 6) *jiǎshè* 假設 ‚hypotetické‘ 7) *chuāicè* 揣測 ‚hypotetické‘ 8) *qǐshǐ* 祈使 ‚rozkazující‘ 9) *cūcù* 催促 ‚urgující‘ 10) *rěnrshòu* 忍受 ‚rezignace‘ 11) *bùpíng* 不平 ‚rozhořčení‘ 12) *lúnlǐ* 倫理 ‚přesvědčovací‘ (Guō Xīliáng 1997: 51).

Částice a jejich užití zasahuje i do pragmatiky a zdvořilostních stylů, což se týká různého způsobu vyjádření názoru mluvčího a hodnocení popisované skutečnosti. Lingvistická pragmatika je pomezí vědou zahrnující gramatiku, sémantiku a sociolingvistiku, úžeji zkoumá zejména tři oblasti, a to vztahy mezi promluvou, kontextem a situací z pohledu uživatele, dále užití jazyka z hlediska znalosti a závislosti na vnějším světě a za třetí užití promluv z hlediska modifikací daných vztahem mluvčí–posluchač (Čermák 2011: 97). Toto pragmatické hledisko se promítá i do definice čínské věty coby jednotky pragmatické, a ne syntaktické.

2.5 Charakteristika částic v KČ

Částice v čínštině patří mezi prázdná slova *xūcí* 虛詞. Ta se dále dělí na pomocná slova *zhùcí* 助詞 a modální partikule *yǔqìcí* 語氣詞, které vyjadřují větnou modalitu vět tázacích, zvolacích a další modální zbarvení. Dělí se podle své pozice ve větě, kde se mohou vyskytovat na začátku, uprostřed nebo na konci. Vochala píše, že modalita v klasické čínštině nemusí být vyjádřena výhradně pomocí partikulí a totéž modální zbarvení může být vyjádřeno pomocí různých partikulí

a stejně tak jedna modální partikule může vyjadřovat různou modalitu. Ve starověkých textech nám modální částice pomáhají stanovit hranice věty, interpunkce byla do textů dodána až později než v době jejich vzniku. (Vochala 1980: 91).

Guō Xīliáng v publikaci *Hànyǔshǐ Lùnjí* oproti Vochalovi uvádí, že pro jednu modální částici je typická jedna modalita (1997: 59).

3. Modální částice a jejich dělení

V této části následuje výčet funkcí jednotlivých dvanácti částic vyskytující se v publikacích *Cíquán* 詞詮, *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* 古漢語常用字典, *Wényán Xūzì* 文言虛字, *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* 古代漢語虛詞類解, *Čítance staročínských textů*, dále disertačních práce M. Caoboary, článků A. Grahama, E. Pulleyblanka a Boltze týkajících se konkrétních částic.

3.1 Částice yě 也

Marco Caboara ve své práci *The particle ye 也 and related constructions in the Guodian manuscripts of IV century BCE* pro částici yě definoval 4 hlavní funkce. Marker jádra výpovědi, marker tématu, větná spojka (clause connector) a marker jmenné predikace.

„Marker jádra výpovědi (níže funkce A) je pragmatický marker označující člen věty za sémanticky kontrastní a prozodicky nebo syntakticky prominentní.“ „Marker tématu (níže funkce B) je pragmatický marker následující za prvkem věty, o kterém je zbytek věty. (...).“ „Větná spojka (níže funkce C) je elementem, který vytváří vztah mezi následující výpovědí a tou předcházející.“ „Marker jmenné predikace (níže funkce D) následuje po jmenném členu vystupujícím jako predikát (...).“ (Caboara 2013: 31–37).

Ve slovníku *Cíquán* je pod heslem yě uvedeno dělení na 10 funkcí:

- 1) *yǔmò zhùcí* – *dàn zhù cí* 語末助詞 – 但助詞 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje pouze slovo‘

- 2) *yǔmò zhùcí – zhù jiāncí, biǎo tíshì yǐ qǐ xiàwén* 語末助詞 – 助兼詞⁶, 表提示以起下文 ,pomocné slovo na konci výrazu – určuje slovní spojení, vyjadřuje upozornění a předjímá další text‘
- 3) *yǔmò zhùcí – biǎo jiǎdìng* 語末助詞 – 表假定 ,pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje předpoklad‘
- 4) *yǔmò zhùcí biǎo juédìng, jùyì yú cǐ jiéshù* 語末助詞 – 表決定, 句意於此結束 ,pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rozhodnutí, význam věty je tímto završen‘
- 5) *yǔmò zhùcí – liánjǔ shù shì shí yòng zhī* 語末助詞 – 連舉數事時用之 ,pomocné slovo na konci výrazu – užívá se, když se současně uvádí několik záležitostí‘
- 6) *yǔmò zhùcí – yǔ yǐ yòng tóng* 語末助詞 – 與「矣」用同 ,pomocné slovo na konci výrazu – užití totožné jako u částice *yǐ* 矣‘
- 7) *yǔmò zhùcí – mìnglìng huò jìnjiè shí yòng zhī* 語末助詞 – 命令或禁戒時用之 ,pomocné slovo na konci výrazu – užívá se při příkazu nebo zákazu‘
- 8) *yǔmò zhùcí – biǎo gǎntàn* 語末助詞 – 表感嘆 ,pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje povzdech/zvolání‘
- 9) *yǔmò zhùcí – zhùcí yíwèn* 語末助詞 – 助句, 表疑問 ,pomocné slovo na konci výrazu – určuje větu, vyjadřuje otázku‘
- 10) *yǔmò zhùcí – biǎo fǎnjié* 語末助詞 – 表反詰 ,pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rétorickou otázku‘ (1986: 330–334).

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou 4 funkce a to: 1) *chénsù* 陳述 ,konstatování‘, 2) *qǐshǐ* 祈使 ,rozkaz‘, 3) *gǎntàn* 感嘆,povzdech/zvolání‘ a 4) *yíwèn* 疑問 ,otázku‘ (1992: 740).

V *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zidiǎn* jsou uvedeny 2 významy pro částici na konci věty a to modalitu vyjadřující *pànduàn* 判斷 ,úsudek‘ nebo *kěndìng* 肯定 ,jistota‘ popřípadě vyjadřuje otázku stejně jako tázací zájmeno *hé* 何 (Wáng Lì 2014: 449).

⁶ Výraz *jiāncí* 兼詞 v současné sinologické praxi označuje tzv. stažená slova, tj slova, psaná jedním znakem, ale vzniklá fonetickou kontrakcí dvou sousedících slov. Yáng Shùdá tento termín používá ve významu „slovní spojení“, „fráze“, „syntagma“. Ve své *Gāoděng Guówénfǎ* 高等國文法 ,Vyšší gramatika národního psaného jazyka‘ tento termín nahradil slovem *dùn* 頓 v tomtéž významu. Viz (Yáng Shùdá 1984:369).

Guō Xīliáng v *Hànyǔshǐ Lùnjí* uvádí 2 hlavní významy a to *lùnduàn* 論斷 ‚soud‘ a *kěndìng* 肯定 ‚jistota‘ (1997: 60).

Podle *Wényán Xūzì* je uvedeno dělení této částice na 6 podskupin vyjadřující: 1) *pànduàn yǔqì* 判斷語氣 ‚úsudkovou modalitu‘ 2) *jiěshìd yǔqì* 解釋的語氣 ‚vysvětlující modalitu‘ 3) *jiānjué de yǔqì* 堅決的語氣 ‚modalitu vyjadřující pevné přesvědčení‘ 4) *yíwènjù yòng d yě zì* 疑問句用的 ‚也‘ 字 ‚yě používané v tázacích větách‘ 5) *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ 6) *mìnglìng yǔqì d zhùcí* 命令語氣的助詞 ‚pomocné slovo vyjadřující rozkaz‘ (1978: 90–97).

Dǒng Yuán ve své *Čítance staročínských textů* ještě uvádí význam signalizující otázku. (2005: 153).

Z výše uvedených příkladů vyplývá, že *yě* má pokaždé několik funkcí, nejčastěji vyjadřující jistotu a završení děje.

3.2 Částice *yǐ* 矣

Podle *Wényán Xūzì* je částice *yǐ* užito ve 4 typech vět: pro typ 1) a 2) uvádí : ‚矣‘ 字是動性的助詞，表已然或將然之事，即經過一番變動而成之事 ‚částice *yǐ* má dynamickou povahu, značí jevy, které už proběhly nebo v krátké době proběhnou, to jest jevy, které se uskutečnily zkrze změnu‘, 3) *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ a 4) *yòng yú mìnglìngjù* 用於命令句 ‚používá se v rozkazovacích větách‘ (1959: 95–97).

Cíquán uvádí 7 významů:

1) *yǔmò zhùcí – zhù cí huò jù, biǎo gǎntàn* 語末助詞 – 助詞或句，表感嘆 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje slovo nebo větu, vyjadřuje povzdech/zvolání‘

2) *yǔmò zhùcí – zhù jiāncí huò zǐjù, biǎo tíshì yǐ qǐ xiàwén* 語末助詞 – 助兼詞或子句，表提示以起下文，與「也」第二條同 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje slovní spojení nebo vedlejší větu, vyjadřuje upozornění a předjímající další text, stejné jako *yě* bod 2‘

3) *yǔmò zhùcí – zhù jù, biǎo yǐrán zhī shìshí* 語末助詞 – 助句, 表已然之事實 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje větu, vyjadřuje již proběhlou skutečnost‘

4) *yǔmò zhùcí – zhù jù, biǎo yǐrán zhī jìng* 語末助詞 – 助句, 表已然之境 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje větu, vyjadřuje již nastalou situaci‘

5) *yǔmò zhùcí – zhù jù, biǎo lǐlùn shàng huò shìshí shàng bìrán zhī jiéguǒ* 語末助詞 – 助句, 表理論上或事實上必然之結果 ‚pomocné slovo na konci výrazu – označuje teoretický či faktický nevyhnutelný výsledek‘

6) *yǔmò zhùcí – zhù jù, biǎo yánzhě yǔyì zhī jiānquè* 語末助詞 – 助句, 表言者語意之堅確 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje větu, označuje pevné přesvědčení mluvčího ohledně významu výpovědi‘

7) *yǔmò zhùcí – biǎo yíwèn* 語末助詞, 表疑問 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje otázku‘ (1986: 318–320).

V *Čítance staročínských textů* se uvádí dva významy a to za první modální partikule, vyjadřující deklarativní modalitu ukončenosti děje a v této funkci odpovídající současnému *le* 了, za druhé vyjadřující deklarativní modalitu jistoty s významem logické platnosti obsahu výpovědi. (2005: 154).

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou následující 3 funkce : *chénsù* 陳述 ‚konstatování‘, *qǐshǐ* 祈使 ‚příkaz‘ a *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ (1992: 742).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je částice rozdělena do tří skupin vyjadřujících: *mìnglìng* 命令 ‚příkaz‘ nebo *qǐngqiú* 請求 ‚žádost‘, *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ a funkci shodnou s 了 v moderní čínštině. (2014: 454).

Guō Xīliáng 郭錫良 v *Hànyǔshǐ Lùnǐ* uvádí *chénsù yǔqì* 陳述語氣 ‚konstatování‘ a *xīn qíngkuàng bàodǎochūlái* 新情況報導出來 ‚oznámení nové situace‘ (1997: 61–62).

V každé z publikací se shodně vyskytuje modalita označující novou situaci nebo završení děje a zvolání.

3.3 Částice yǐ 已

Slovník *Cíquán* uvádí jednu funkci: ‚rozhodnutí‘.

yǔmò zhùcí – biǎo juédìng 語末助詞 – 表決定 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rozhodnutí‘ (1986: 318)

Ve výkladovém slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou 3 funkce: *chénsù* 陳述 ‚konstatování‘, *qǐshǐ* 祈使 ‚rozkaz‘, *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ (1992: 741).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je odkaz na užití podobně jako *yǐ* 矣 (2014: 454).

Guō Xīliáng 郭錫良 v *Hànyǔshǐ Lùnjí* uvádí *xiànzhǐ yǔqì* 限止的語氣 ‚restriktivní modalitu‘ (1997: 63).

Ve většině publikací je shodně uvedena záměnnost s *yǐ* 矣.

3.4 Částice ěr 耳

Cíquán uvádí 3 významy:

1) *yǔmò zhùcí – biǎo xiànzhǐ, yǔ ,éryǐ‘ tóng* 語末助詞 – 表限止, 與「而已」同 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje restrikcii, stejně jako *éryǐ* 而已,

2) *yǔmò zhùcí – biǎo juédìng* 語末助詞表決定 ‚pomocné slovo na konci výrazu značící rozhodnutí‘,

3) *yǔmò zhùcí – yǔ ,yé‘ , hū‘ yòngfǎ tóng* 語末助詞 與「耶」「乎」用法同 ‚pomocné slovo na konci výrazu – použití stejné jako u *yé* 耶 a *hū* 乎‘ (1986: 414).

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* je pouze 1 funkce a to *chénsù* 陳述 ‚konstatování‘ (1992: 718).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je funkce vyjadřující *kěndìng* 肯定 ‚jistota‘. (2014: 95).

Guō Xīliáng 郭錫良 v *Hànyǔshǐ Lùnjí* uvádí jako zkrácení *éryǐ* 而已 pro modalitu vyjadřující restrikcí *xiànzhǐ yǔqì* 限止語氣 (1997: 64).

Podle *Wényán Xūzì* je *ěr* stejné jako *éryǐ* 而已 s významem ‚a to je vše‘, ‚a nic víc‘ anebo ve větách s negativním významem, kde je interpretováno například jako *bùzú* 不足 ‚nedostatečný‘ (1959: 104).

Ěr 耳 má stejnou funkci jako staženina *ěryǐ*, což je zmiňují všechny výše zmiňované publikace.

3.5 Částice *yán* 焉

Branner uvádí, že *yán* 焉 má čtení ve druhém tónu pokud se vyskytuje na konci věty jako partikule, zatímco pro tázací zájmeno je předepsán tón první (2013:15). Zatímco v TLS, kde je zapracován slovník *Guǎngyùn* 廣韻, je uvedena možná výslovnost v prvním tónu pro oba významy.

Guō Xīliáng 郭錫良 v *Hànyǔshǐ Lùnjí* uvádí: „Nicméně *yán* je partikule se zástupnou funkcí, zastupování a upozornění je vzájemně provázáno, jeho upozorňující modalita vznikla gramatikalizací jeho zástupné funkce“.⁷ (1997: 65).

Podle *Wényán Xūzì* je použito pro modalitu k upoutání pozornosti. (1959: 102)

Cíquán uvádí 3 funkce:

1) *yǔmò zhùcí – biǎo juédìng* 語末助詞，表決定 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rozhodnutí‘,

2) *yǔmò zhùcí – biǎo yíwèn* 語末助詞 – 表疑問 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje otázku‘,

⁷不過焉是一個有指代作用的語氣詞，指代和提示是相通的，它的提示語氣是由它的指代作用虛化成的。

3) *yǔmò zhùcí – biǎo gǎntàn* 語末助詞 – 表感嘆 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje povzdech/zvolání‘ (1986: 345–349).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je zařazeno jen jako modální částice *yǔqìcí* bez dalších detailů.

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou 2 funkce a to *chéngshù* 陳述 ‚konstatování‘, *qǐshǐ* 祈使 ‚rozkaz‘ (1992: 739).

Hànyǔshǐ Lùnjí uvádí modalitu vyjadřující *xiànzhǐ* 限止 ‚restrikce‘, *juédìng* 決定 ‚rozhodnutí‘ a *yíwèn* 疑問 ‚otázka‘ (1997: 65).

3.6 Částice 爾 *ěr*

Cíquán uvádí 3 významy:

1) *yǔmò zhùcí yǔ , éryǐ‘ tóng* 語末助詞 – 與「而已」同 ‚pomocné slovo na konci výrazu – stejné jako *éryǐ* 而已‘,

2) *yǔmò zhùcí – àn biǎo juédìng zhī yì* 語末助詞 – 说文八部云:「爾, 詞之必然也。」按表決定之意。即今語「呢」字 ‚pomocné slovo na konci výrazu – V *Shuōwénu*, radikál *bā* se píše: ‚*Ěr* je pomocné slovo pro nevyhnutelnost.‘ Ve skutečnosti vyjadřuje význam rozhodnutí‘, právě jako slovo *ne* v současném jazyce.

3) *yǔmò zhùcí – biǎo yíwèn* 語末助詞 – 表疑問, pomocné slovo na konci výrazu označující otázku‘ (1986: 411–413).

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou 3 funkce a to *chéngshù* 陳述 ‚konstatování‘, *qǐshǐ* 祈使 ‚rozkaz‘ a *xiànzhǐ* 限止 ‚omezení‘. (1992: 719).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je pod tímto heslem stejná funkce jako pro *éryǐ* 而已 a význam vyjadřující modalitu *kěndìng* 肯定 ‚jistota‘.

V *Hànyǔshǐ Lùnǐ* je uvedeno, že původně bylo ukazovací zájmeno a vyskytuje se ve větách pro upoutání pozornosti .

Ěr bylo původně ukazovacím zájmenem s významem ‚takto‘ vyskytujícím se na konci věty, ukazovací funkce se gramatizovala a dala tak vzniku modální částici. Yang Shuda uvažoval o jeho třech modalitách restrikce, rozhodnutí a otázky jako o stejném případě jako u částice *yán* a že tedy vyjadřuje upozornění. ⁸(1997: 65).

3.7 Částice *hū* 乎

Slovník *Cíquán* uvádí 6 různých funkcí pro částici *hū* 乎:

1) *yǔmò zhùcí – zhù jù, biǎo yǒu yí ér xúnwèn zhě* 語末助詞 – 助句, 表有疑而詢問者 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje větu, vyjadřuje existenci pochybnosti a dotazování‘,

2) *yǔmò zhùcí – fǎnjié shí yòng zhī* 語末助詞 – 反詰時用之 ‚pomocné slovo na konci výrazu – užívá se při retorické otázce‘,

3) *yǔmò zhùcí – zhù jù, biǎo gǎntàn* 語末助詞 – 助句, 表感嘆 ‚pomocné slovo na konci výrazu – určuje větu, vyjadřuje povzdech/zvolání‘,

4) *yǔmò zhùcí – biǎo shāngquè* 語末助詞 – 表商榷 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje diskusi‘,

5) *yǔmò zhùcí – biǎo tuīdàng* 語末助詞 – 表推宕 ‚pomocné slovo na konci výrazu – označuje prokrastinaci‘,

6) *yǔmò zhùcí – fǎnjié yǐ yǐn xià wén* 語末助詞 – 反詰以引下文 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rétorickou otázku a uvádí další text‘ (1986: 106–107).

⁸爾‘本是一個指示代詞，是 ‚如此‘ 的意思，用在句尾，指代作用虛化，變成語氣詞。楊樹達先生認為它是表限止，決定和疑問三種語氣，其實，爾‘‘同，焉‘‘一樣，也是表提示語氣。

V *Čítance staročínských textů* je uvedena pouze funkce otázky a rétorické otázky (2005: 150).

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou 3 funkce: *qíshǐ* 祈使 ‚rozkaz‘, *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolán‘ a *yíwèn* 疑問 ‚otázka‘ (1992: 723).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je funkce otázky *yíwèn* 疑問 a rétorické otázky *fǎnwèn* 反問, dále pak *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ (2014: 149).

Hànyǔshǐ Lùnjí uvádí funkce znamenající *yíwèn* 疑問 ‚otázku‘, *fǎnwèn* 反問 rétorickou otázku a *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ (1997: 66).

Podle *Wényán Xūzì* lze *hū* rozdělit do 6 skupin podle použití a to: 1) v obyčejné zjišťovací otázce, 2) ve zjišťovací otázce, pokud má dotaz 2 části, tak je použito dvakrát *hū* anebo *hū* a poté *yě*, 3) v doplňovací otázce, 4) v rétorické otázce, 5) v otázce značící vybidnutí a 6) ve větách označujících zvolání nebo povzdech (1959: 108).

3.8 Částice *yú* 與/歟

Slovník *Cíquán* pro částici *yú* uvádí tři významy:

1) *yǔmò zhùcí – biǎo yíwèn, huò zuò yú* 語末助詞 – 表疑問, 或作歟 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje otázku, někdy se píše jako *yú*,

2) *yǔmò zhùcí – biǎo gǎntàn, huò zuò yú* 語末助詞 – 表感嘆, 或作歟 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje povzdech/zvolání, někdy se píše jako *yú*,

3) *yǔmò zhùcí – biǎo fǎnwèn* 語末助詞 – 表反問 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rétorickou otázku (1986: 389–390).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je funkce vyjadřující *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ a *yíwèn* 疑問 ‚otázku‘ (2014: 471).

Hànyǔshīlǔnjí uvádí, že stejně jako *yé* 耶 se objevuje v zjišťovacích otázkách a nejspíše obě partikule měly obdobnou výslovnost. (1997: 67).

Podle *Wényán Xūzì* je užití stejné jako pro částici *hū* 乎 ale s významem mezi částicemi *hū* a *zāi* 哉 (1959: 111).

Podle TLS se zde jedná o kontrakci částic *yě* 也 a *hū* 乎.

3.9 Částice *yé* 邪/耶

Pro *yé* 邪 *Cíquán* uvádí 5 funkcí:

1) *yǔmò zhùcí – biǎo yíwèn* 語末助詞 – 助詞或句, 表疑問 ,pomocné slovo na konci výrazu – určuje slovo nebo větu, vyjadřuje otázku‘,

2) *yǔmò zhùcí – biǎo fǎnjié* 語末助詞 – 表反詰 ,pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rétorickou otázku‘,

3) *yǔmò zhùcí – biǎo tíngdùn* 語末助詞 – 表停頓 ,pomocné slovo na konci výrazu – označuje pauzu‘,

4) *yǔmò zhùcí – biǎo gǎntàn* 語末助詞 – 助句, 表感嘆 , pomocné slovo na konci výrazu – určuje větu, vyjadřuje povzdech/zvolání‘,

5) *yǔmò zhùcí – biǎo juédìng, yǔ ,yě‘ tóng* 語末助詞 – 表決定。與「也」同 ,pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje rozhodnutí, stejně jako *yě*‘ (1986: 329 – 330).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je funkce *yíwèn* 疑問 vyjadřující otázku a *fǎnjié* 反詰 rétorickou otázku (2014: 449).

Ve výkladovém slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou 2 funkce: značící *yíwèn* 疑問 ,otázku‘ a *chénshù* ,konstatování‘.

Hànyǔshǐ Lùnǐ uvádí *yú* 歟 spolu s *yé* 耶 v kategorii modálních částic vyjadřujících otázku zjišťovací.

Pokud je použito *yú* nebo *yé* tázací modalita není tak ryzí a výrazná jako při použití partikule *hū*, vyjadřuje odhad mluvčího že situace je zhruba taková, ale není o tom hluboce přesvědčen a dožaduje se potvrzení a jedná se modalitu dotazování.⁹ (1997: 65).

Podle *Wényán Xūzi* má stejné užití jako *hū* 乎.

3.10 Částice *zāi* 哉

Slovní *Cíquán* uvádí 4 významy vyjadřující:

1) *yǔmò zhùcí – biǎo gǎntàn* 語末助詞 – 表感嘆 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje povzdech/zvolání‘,

2) *yǔmò zhùcí – biǎo yíwèn* 語末助詞 – 表疑問 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje otázku‘,

3) *yǔmò zhùcí – biǎo fǎnjié* 語末助詞 – 表反詰 ‚pomocné slovo na konci výrazu vujadřuje rétorickou otázku‘,

4) *yǔmò zhùcí – biǎo nǐyì* 語末助詞 – 表擬議 ‚pomocné slovo na konci vyjadřující doporučení‘ (1986: 249).

Pro *zāi* 哉 jsou v *Čítance staročínských textů* uvedeny funkce označující otázku, rétorickou otázku a zvolání. (2005: 155).

Ve slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* je funkce *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdechu/zvolání‘ a *fǎnwèn* 反詰 ‚rétorická otázka‘ (2014: 483).

⁹用 ‚與‘ 或 ‚耶‘, 疑問語氣沒有用乎那樣純粹, 強烈, 它是表示說話人猜想大約是這樣, 卻非深信不疑, 要求得到證實, 是一個探詢的語氣。

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* jsou uvedeny funkce vyjadřující *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘, *yíwèn* 疑問 ‚otázku‘ a *qíshǐ* 祈使 ‚příkaz‘ (1992: 745).

Podle *Wényán Xūzi* je pro *zāi* uvedena funkce 感嘆 *gǎntàn* ‚povzdech/zvolání‘, *fǎnjié* 反詰 ‚rétorická otázka‘ a kombinace otázky se zvoláním (1959: 109–110).

Ve publikacích všech se shodně vyskytuje funkce zvolání.

3.11 Částice *fú* 夫

Slovník *Cíquán* obsahuje 2 funkce:

1) *yǔmò zhùcí – biǎo gǎntàn* 語末助詞助 – 表感嘆 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje povzdech/zvolání‘,

2) *yǔmò zhùcí – biǎo yíwèn* 語末助詞表疑問 ‚pomocné slovo na konci výrazu – vyjadřuje otázku‘ (1986: 32–33).

Podle slovníku *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* vyjadřuje 感嘆 *gǎntàn* ‚povzdech/zvolání‘ (2014: 108).

Ve slovníku *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* vyjadřuje *gǎntàn* 感嘆 ‚povzdech/zvolání‘ a *yíwèn* 疑問 ‚otázku‘ (1992: 720).

Hànyǔshǐ Lùnjí uvádí: „*Zāi* je čistě zvolací partikule, vyjadřuje jasné a intenzivní zvolání a používá se zejména ve větých vyjadřujících jemnější zvolání než *zāi*, kdy s sebou v modalitě nese element odhad“¹⁰(1997:70)

¹⁰哉是純粹的感嘆語氣詞，表示的感嘆語氣強烈明確而夫多用在表惋惜，詠漢的句子中它所表示的感嘆語氣要比哉舒，緩低沉一些，在感嘆中帶有商度的成分

4. Distribuce částic v textu Xúnzǐ

4.1 Zvolená metoda

Nejdříve jsem v celém textu *Xúnzǐ* vyhledala všechny výskyty větných modálních částic, příkladové věty jsem vybrala z prvních 10 kapitol a to kapitol 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 12 a 13, které jsou považovány za autentičtější část spisu. Příslušné věty jsem přeložila s přihlédnutím k danému kontextu a pokusila se vystihnout modální význam nesený danou částicí nebo kombinací částic. Význam dané částice je porovnán s výsledky předchozích sinologických bádání i s obecnělingvistickými modálními kategoriemi, na základě čehož je provedena klasifikace větných částic v textu *Xúnzǐ*.

Pro každou jednoslabičnou částicí je vybrána věta s prvním výskytem dané částice v kapitole. Kvůli nerovnoměrnému rozložení jednotlivých částic ve spise je toto pravidlo uplatněno, tam kde to je možné. Pokud ani v jedné z výše uvedených kapitol částice není, je věta s částicí vybrána z nejbližších dalších kapitol, které Knoblock uvádí jako pravděpodobně autentičtější (jde o kapitoly 15, 16, 17, 19, 20, 27, 28, 29, 30, 31 a 32). Pro víceslabičné částice je vybrána jedna až tři věty z výše uvedených kapitol (1988: 106).

V textu se vyskytují citace ze *Shījīngu* a v některých kapitolách je první výskyt dané částice právě v jedné z těchto citací. Tyto případy jsem do příkladových vět nezahrnula, jelikož jazyk *Shījīngu* patří do předklasického období a příkladové věty by tak nepatřily do jediného období. Částice *xī* 兮 patří mezi tyto případy a proto je sice zahrnuta v celkovém výskytu částic pro úplný přehled všech koncových částic, které se v díle *Xúnzǐ* vyskytují, ale do příkladových vět již není zahrnuta.

Modality v příkladových větách jsou přiřazeny k jedné z 12 kategorií, které má ve svém dělení částic lingvista Wáng Lì v práci *Zhōngguó Yǔfǎ Lǐlùn* 中國語法理論 ‚Teorie čínské gramatiky‘ a to kategorie částic:

- 1) juéding 決定 ‚decisivní‘
- 2) biāomíng 表明 ‚ozřejmující‘
- 3) kuāzhāng 誇張 ‚hyperbolizující‘

- 4) yíwèn 疑問 ,tázací‘
- 5) fǎnjié 反詰 ,rétorické‘
- 6) jiǎshè 假設 ,hypotetické‘
- 7) chuāicè 揣測 ,dohad‘
- 8) qíshǐ 祈使 ,rozkazující‘
- 9) cuīcù 催促 ,urgující‘
- 10) rěnrshòu 忍受 ,rezignace‘
- 11) bùpíng 不平 ,rozhořčení‘
- 12) lúnǐ 倫理 ,přesvědčovací‘ (Wáng Lì 1984: 217).¹¹

¹¹ 語氣大致可分為十二類 1) 決定 (determination) 2) 表明 (explanation) 3) 誇張 (emphasize) 4) 疑問 (interrogation) 5) 反詰 (rhetorical question) 6) 假設 (hypothesis) 7) 揣測 (conjecture) 8) 祈使 (command) 9) 催促 (urgency) 10) 忍受 (resignation) 11) 不平 (indignation) 12) 倫理 (persuasion)。

4.2 Výsledky kvantitativní analýzy

Inspirací pro vytvoření vlastní tabulky částic byla „Tabulka 2“, která mapuje celkový počet částic ve spisech filozofů Válčících států v práci *Gǔhànyǔ Yánjiū* 古漢語研究 ‚Studie v klasické čínštině‘ z roku 1988.

书名 \ 词数	也	矣	已	耳	焉	尔	乎	与	邪	哉	夫	兮	合计
墨子	2034	252	9	7	130	0	102	30	24	121	2	0	2711
庄子	1661	454	32	21	149	5	365	46	156	141	26	2	3058
荀子	2670	542	21	21	236	7	78	30	53	113	3	9	3783
韩非子	2939	600	2	15	105	0	186	0	15	60	0	2	3922
战国策*	2446	884	21	37	28	3	322	16	32	78	2	6	3875
共计	16931	4095	118	113	1573	27	1938	216	280	894	77	343	26603

* 《战国策》统计数字引自北京大学 1986 届汉语专业毕业生倪彦同学的毕业论文《战国策的语气词》复印稿。附表二同。

Tabulka 2– Částice ve starověkých spisech

Zdroj: Guō Xīliáng 1997: 74

Mnou vytvořená souhrnná tabulka všech částic je uvedena v příloze jako Tabulka 3.

Z Tabulka 3 je vidět, že počet vět/souvětí s částicí je více jak polovina z celkového počtu vět. Konkrétně 60 % z celkové počtu. Větu jsem pro potřeby vytvoření tabulky definovala jako úsek mezi tečkou 。 a další tečkou, otazníkem nebo vykřičníkem.

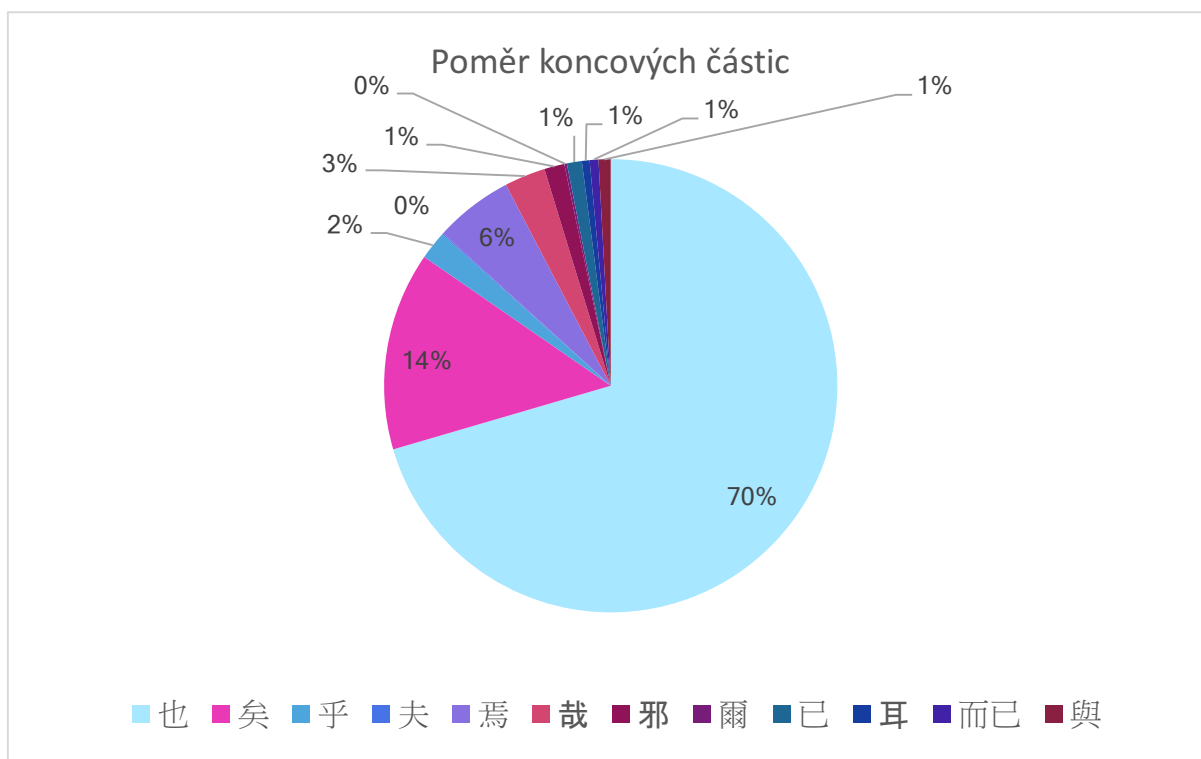
Některé výsledky počtu jednotlivých částic se od tabulky, kterou používá Guō Xīliáng liší ze dvou důvodů. U výsledků s menším rozptylem je možná chyba měření, u částice yǐ 已 je to nejspíš kvůli výrazu éryǐ 而已, který jsem do tabulky zařadila kvůli jeho kombinaci s yǐ 矣 a ěr 耳.

V celém spise *Xúnzǐ* se vyskytuje celkem dvanáct jednoslabičných částic, které se dále mohou kombinovat do dalších dvou nebo i tříslabičných forem. Kombinace dvou a více částic jsou uvedeny jako zvláštní podskupina té částice, která se nachází v „Tabulka 3“ vlevo před těmito dvou- nebo

tříslabičnými kombinacemi. Jednoslabičné částice jsou uvedeny ve sloupcích světle fialové barvy, podskupiny dvou- a tříslabičných částic jsou uvedeny ve světle růžové.

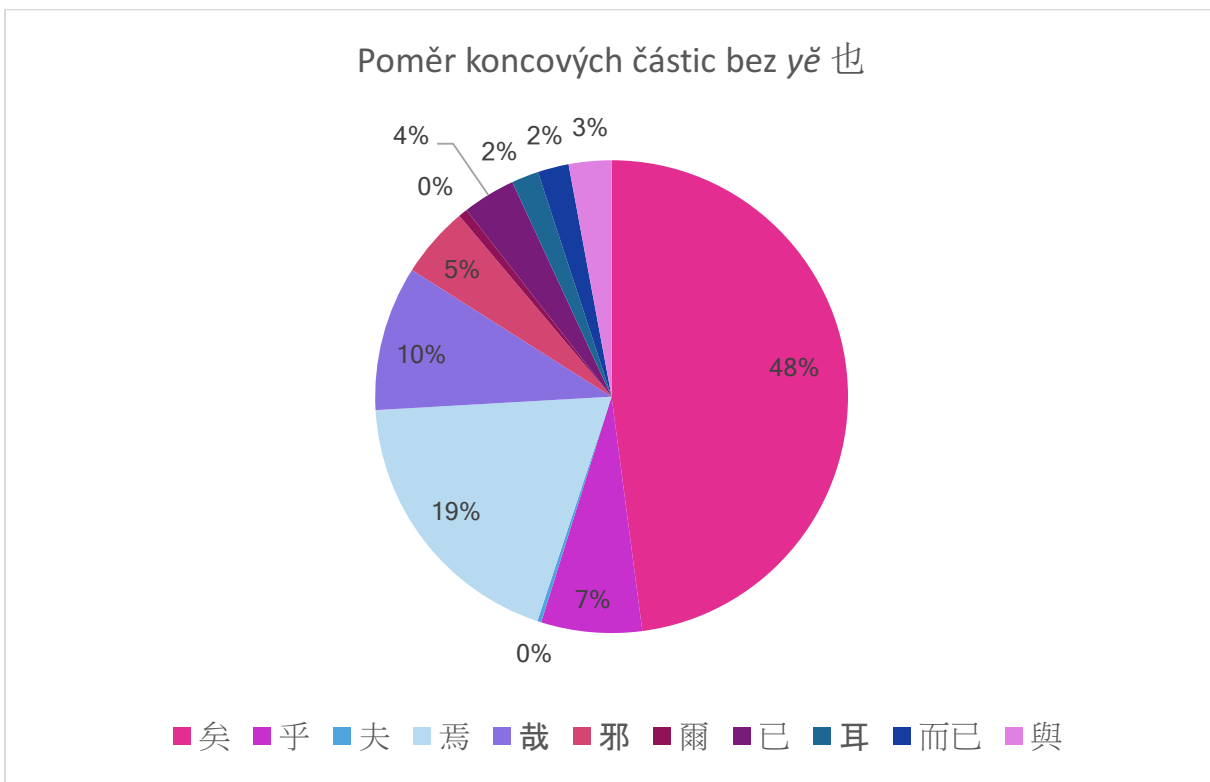
Na následujících grafech je znázorněn výskyt všech částic v celém spise *Xúnzǐ*. Zastoupeny jsou částice jednoslabičné, jelikož víceslabičné tvoří pouze nepatrný procentuální podíl a v celkovém výsledku by v grafu byly prakticky neviditelné.

V Graf 1 jsou zastoupeny všechny částice, největší část tvoří částice *yě* 也.

Graf 1 – Poměr koncových částic

Druhý graf je tvořen podílem všech částic bez uvedení částice *yě* 也 kvůli lepší vizuální přehlednosti poměru všech zbývajících částic.

Graf 2 – Poměr koncových částic bez yě 也

Kromě částice yě 也 je druhou částicí s největším výskytem yǐ 矣 následována yán 焉 a zāi 哉.

4.3 Příkladové věty jednoslabičných částic

Větou je označen úsek mezi tečkou 。 a další tečkou, otazníkem nebo vykřičníkem. V závorce před větou je uvedeno nejprve číslo kapitoly, z které věta pochází a následně číslo pořadí věty v dané kapitole. Za překladem v kulaté závorce je označení typu modality.

1) Částice 也

(1.5) 故不登高山，不知天之高也；不臨深谿，不知地之厚也；不聞先王之遺言，不知學問之大也。

Proto dokud člověk nevyšplhá na vrchol hory, nepochopí, jak vysoko jsou nebesa, dokud nestojí na okraji údolí, nepochopí, jakou mocnost má země, dokud nevyslechne tvrzení dřívějších vládců, nepochopí důležitost vzdělání. (decisivní)

(2.1) 見善，脩然必以自存也；見不善，愀然必以自省也。

Když člověk uvidí něco dobrého, tak zajisté v rámci kultivace v sobě zkoumá svou integritu, když uvidí špatné, tak je zarmoucen a zajisté provádí introspekci. (decisivní)

(3.2) 故懷負石而投河，是行之難為者也，而申徒狄能之；然而君子不貴者，非禮義之中也。

Proto nést kámen a hodit ho do řeky, je to nejtěžší k vykonání z možných úkonů, ale Shen Tudi toho byl schopen. Nicméně pokud toto ušlechtilý muž neocení, je to dáno, tím že to není v mezích rituální náležitosti a správnosti. (ozřejmující)

(5.1) 相人，古之人無有也，學者不道也

Pokud jde o věštění z tváře, lidé v dávných dobách to nedělali, a ti učení to netradovali. (ozřejmující)

(6.2) 縱情性，安恣睢，禽獸行，不足以合文通治；然而其持之有故，其言之成理，足以欺惑愚眾；是它鬻魏牟也

Někteří se oddávají svým pocitům a přirozenosti, cítí se dobře, když jsou nespoutaní a bez zábran, a chovají se jako zvířata, nejsou dost dobří na to, aby se podřídili normám civilizace nebo pronikli do

tajů vládnutí, nicméně to na čem trvají, má důvod, jejich slova mají logiku, dost na oklamání a zmatení hloupých davů, to byl případ Tuo Xiaa a Wei Moua. (ozřejmující)

(8.1) 大儒之效：武王崩，成王幼，周公屏成王而及武王，以屬天下，惡天下之倍周也。

Z příkladu velkých Ruistů: Král Wu zemřel a král Cheng byl ještě mladistvý, vévoda z Zhou chránil krále Chenga a následoval příklad krále Wu, aby udržel připojené podnebesí, jelikož se bál jeho vzpoury proti Zhouům. (ozřejmující)

(9.3) 分未定也，則有昭繆也。

Před tím než se ustanovily společenské role, zde byla jasná hierarchizace. (ozřejmující)

(10.1) 萬物同宇而異體，無宜而有用為人，數也。

Všechny věci jsou ve stejném světě a jsou odlišných forem, sice nemají všechny náležitosti ale mají užitek pro lidi, to proto, že to tak chodí. (ozřejmující)

(12.1) 有亂君，無亂國；有治人，無治法，羿之法非亡也，而羿不世中；禹之法猶存，而夏不世王。

Jsou vládci působící chaos, ale není stát sám od sebe vytvářející chaos, jsou lidé vytvářející řád, ale není systém sám od sebe vytvářející řád. Není to tak, že by příklad lukostřelce Yi vymizel, ale lidé jako Yi se nerodí v každé generaci. Příklad Yuho existuje dodnes, ale Xia nevládla napříč všemi generacemi. (ozřejmující)

(13.2) 內不足使一民，外不足使距難，百姓不親，諸侯不信；然而巧敏佞說，善取寵乎上，是態臣者也。

(Tito ministři uvnitř státu nestačí na to, aby sjednotili lid, lidé vně něj nestačí na odrazení neštěstí, obyčejný lid je nepovažuje za blízké, lenní knížata je nepovažují za důvěryhodné, nicméně jejich zručnost, bystrost, výmluvnost a přesvědčování, a to, že vynikají v podlézání těm nahoře, to je případ falešných ministrů. (ozřejmující)

2) Částice yǐ 矣

(1.4) 故木受繩則直，金就礪則利，君子博學而日參省乎己，則智明而行無過矣。

Proto když se dřevo nařeže podle provázku, tak bude rovné, když se kov nabrousí, bude ostrý, když se ušlechtilý muž bude co nejdříve vzdělávat a každý den bude provádět introspekci, tak jeho úsudek bude jasný a v konání neudělá chybu. (ozřejmující)

(2.30) 志意脩則驕富貴，道義重則輕王公；內省而外物輕矣。

Když bude rozvíjet vůli a záměry, tak bude povýšený vůči bohatství a urozenosti, a když bude přikládat důležitost Cestě a smyslu pro správné, tak nebude přikládat důležitost králi a vévodům, bude provádět nitrozpyt a nebude přikládat důležitost vnějším věcem. (decisivní)

(3.35) 君子絜其身而同焉者合矣，善其言而類焉者應矣。

Když urozený muž pěstuje své nitro, tak ti se stejným charakterem se k němu připojí, když vytříbí svou řeč tak ti na stejné vlně mu odpoví. (decisivní)

(5.33) 人有三必窮：為上則不能愛下，為下則好非其上，是人之一必窮也；鄉則不若，僭則謾之，是人之二必窮也；知行淺薄，曲直有以相懸矣，然而仁人不能推，知士不能明，是人之三必窮也。

Člověk má 3 druhy chování, které mu zajisté způsobí, že se dostane do krajní situaci, když zástává pozice těch nahoře, není schopen pečovat o ty dole, když je v pozici těch dole, tak rád odsuzuje ty nahoře, a to je případ jedné z věcí, které mu nutně způsobí krajní situaci. Pokud je dotyčný někomu tváří v tvář, pak dělá zdání]nedostatečnosti, a když je zády, tak jej pomlouvá, to je případ druhé z věcí, která mu zajisté způsobí krajní situaci. Ve věděni a konání být plytký a povrchní, vždy mít něco, čím relativizovat pokřivenost a přímou, a tak dobří lidé nemohou být prosazeni, znalí mužové se nemohou dostat na výsluní, tak to je třetí případ, která mu zajisté způsobí krajní situace. (přesvědčovací)

(6.1) 假今之世，飾邪說，文姦言，以滯亂天下，欺惑愚眾，喬宇嵬瑣使天下混然不知是非治亂之所存者，有人矣。

Je dost takových lidí, kteří využívají současné doby, vyšperkovávají heretická učení přikrášlují svá proradná slova, a tím působí chaos v Podnebesí a podvádí hloupé davy, tak to jsou lidé klamou a vymýšlejí si, aby podnebesí bylo zmatené a nechápalo co je pravda a lež a co je pořádek a chaos. (decisivní)

(8.16) 人主用之，則執在本朝而宜；不用，則退編百姓而慤；必為順下矣。

Když je vládce zaměstná, tak se uplatní na jeho dvoře vhodným způsobem, když je nezaměstná, tak se skromně stáhnou a zorganizují lid, a zajisté budou poslušní jako poddaní. (hypotetické)

(9.14) 若是，名聲日聞，天下願，令行禁止，王者之事畢矣。

Jestliže je to tak, tak vládcova dobrá pověst den ode dne známější, Podnebesí si ho bude přát, jeho příkazy budou plněny a jeho pověst způsobí, že zakázané chování ustane, a úkoly toho, kdo je pravý král tak bude završena. (hypotetické)

(10.9) 離居不相待則窮，群居而無分則爭；窮者患也，爭者禍也，救患除禍，則莫若明分使群矣。

Jestliže lidé budou žít v izolaci, nebudou si navzájem vycházet vstříc, tak budou v bezvýhodné situaci. Jestliže budou žít v pospolitosti a nebudou rozdělení podle společenských rolí, tak mezi sebou budou soupeřit. Bezvýhodná situace je neštěstí, soupeření je katastrofa. Pokud je máme zachránit před neštěstím a máme odstranit katastrofu, pak ze všeho nejlepší je jasným způsobem rozdělit lidi podle společenských rolí. (decisivní)

(12.17) 故上好禮義，尚賢使能，無貪利之心，則下亦將綦辭讓，致忠信，而謹於臣子矣。

Proto jestliže ti nahoře mají zálibu v obřadech a správném, vyvýší moudré a zaměstnají schopné, nebudou zjištěné mysli, tak ti dole jistě budou nanejvýš ústupní, budou prosazovat věrnost a důvěryhodnost, a budou svědomití k ministrům. (hypotetické)

(13.10) 齊之管仲，晉之咎犯，楚之孫叔敖，可謂功臣矣。

Guan Zhonga z Qi, Jiu Fana z Jin a Shunshu Aoa z Chu lze nazvat ministry, kteří měli zásluhy.

3) Částice yǐ 已

(5.37) 人之所以為人者何已也？

Co je to, co člověka činí člověkem? (rétorická)

(10.119) 其候繳支繚，其竟關之政盡察，是亂國已。

Když daná pohraniční stráž kontroluje na hranicích, příslušná pohraniční politika je zcela posedlá prohlídkami, je to případ státu v chaosu. (ozřejmující)

(10.120) 入其境，其田疇穢，都邑露，是貪主已。

Když překročíš hranice státu, pole jsou zarostlá trávou, hlavní město je neopevněné, to je případ chamtivého vládce. (ozřejmující)

(10.121) 觀其朝廷，則其貴者不賢；觀其官職，則其治者不能；觀其便嬖，則其信者不慤，是闇主已。

Když prozkoumáš vládnoucí dvůr, a zjistíš, že ti oceňovaní nejsou moudří, když prozkoumáš jeho vysoké úředníky a zjistíš, že ti co vládou, nejsou schopní, když prozkoumáš jeho oblíbence a zjistíš, ti, jimž vládce důvěřuje, jsou nespolehliví, je to případ hloupého vládce. (ozřejmující)

(10.122) 凡主相臣下百吏之屬，其於貨財取與計數也，順孰盡察；其禮義節奏也，芒韌僂楛，是辱國已。

Všeobecně když všichni od vládce přes ministry dolů k nižším vrstvám, v jejich vztahu k počítání cenností a komodit vše důkladně prozkoumají a vykonají, když ale jejich dodržování a provádění rituálů je nedbalé a povrchní, tak to je případ ostudného státu. (ozřejmující)

(10.123) 其耕者樂田，其戰士安難，其百吏好法，其朝廷隆禮，其卿相調議，是治國已。

Když se oráči nalézají radost na polích, vojáci jsou spokojeni s obtíží, když úředníci mají zálibu v zákonech, když rituály si udržují vysoké postavení na vládnoucím dvoře, když vysocí ministři spolu vedou diskuze, to je případ dobře spravovaného státu. (ozřejmující)

(10.124) 觀其朝廷，則其貴者賢；觀其官職，則其治者能；觀其便嬖，則其信者慤，是明主已。

Když prozkoumáš vládnoucí dvůr a zjistíš, že ti oceňovaní jsou moudří a nadaní, když prozkoumáš úřednictvo a ukáže se, že ti, co se zabývají správou, jsou schopní, když prozkoumáš oblíbence a zjistíš, že ti, kteří jsou považováni za důvěryhodné, jsou spolehliví, to je případ osvíceného vládce. (ozřejmující)

(15.1) 刑范正，金錫美，工冶巧，火齊得，剖刑而莫邪已。

Když je forma přesná, měď a cín ušlechtilé, řemeslníci šikovní, oheň rovnoměrný, tak se sloupne forma a objeví se meč Mo Ye. (decisivní)

(16.3) 彼國者，亦疆國之剖刑已。

Co se týče států, je zde rovněž sloupení formy pro silné státy. (ozřejmující)¹².

彼其所至者，甚大動也；案屈然已，則其於志意之情者惘然不嘆，其於禮節者闕然不具。

(29.177)

Když to na ně přijde, jsou obrovským způsobem pohnuti, a když se vyčerpají na nejvyšší míru, pak ve vztahu k pocitům jako jsou ambice a úmysly jsou skleslí a nepocitují v nich deficit, ve vztahu k rituálům a smyslu pro správné jsou mají nedostatky a postrádají úplnost. (decisivní)

¹² Na tuto větu se spíše hodí kategorie modality uváděné v *Ciquánu* 詞詮 a to konstatování.

(27.141) 文王誅四，武王誅二，周公卒業，至成康則案無誅已。

Král Wen popravil čtyři, král Wu dva a vévoda Zhou završil to celé, takže když přišla řada na krále Chenga a Kanga, tak už nebylo třeba trestů. (decisivní)

4) Částice 耳 耳

(15.16) 以桀詐堯，譬之：若以卵投石，以指撓沸；若赴水火，入焉焦沒耳。

Tím, že Jie chtěl oklamat Yaa, tak to je jako například házet vejce na kameny, prstem míchat vařící vodu, jako skákat do vody nebo ohně, kde uhoří nebo se utopí a to je vše. (hyperbolizující)

(15.19) 故仁人之兵，聚則成卒，散則成列，延則若莫邪之長刃，嬰之者斷；兌則若莫邪之利鋒，當之者潰，圜居而方止，則若盤石然，觸之者角摧，案角鹿埵隴種東籠而退耳。

Proto, pokud jde o armádu z humánních lidí, když se sešikuje, vytvoří oddíly, když se rozptýlí, vytvoří řady. Když se roztáhne do délky, je podobna dlouhé čepeli meče Moye, kdo se s ní dostane střetne, bude přetřát. Když vytvoří klín, pak bude podobna Moyeho ostrému hrotu, kdo jí bude čelit, bude zničen. Když zaujme kruhovou pozici či ve čtverci udělá zastavit-stát, pak je jako skála a kdo se s ní střetne, vyláme si zuby, bude rozmetán, poražen na hlavu a ustoupí a to' vše. (hyperbolizující)

(15.35) 是事小敵毳，則偷可用也，事大敵堅，則渙然離耳。

Toto, pokud je záležitost méně důležitější a nepřítel slabý, tak ho lze využít. Jestliže záležitost je závažnější a nepřítel těžký, tak armáda bude roztržena a rozptýlena a to je vše. (hypotetické)

(15.43) 諸侯有能微妙之以節，則作而兼殆之耳。

Pokud se najdou lenní knížata schopná k tomu přistoupit jako k úžasnému a subtilnímu za užití uměřenosti, pak nabudou na síle a budou všechny ohrožovat a to je vše. (ozřejmující)

(16.2) 剝脫之，砥厲之，則斲盤盂，芻牛馬，忽然耳。

Když ho vyleštíme a nabrousíme, tak meč prostě náhle rozsekne nádobu na vodu, podřízne krávu i koně jako nic. (decisivní)¹³

¹³ Nejlépe se modalita uvedená hodí *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* a to konstatování.

(16.39) 如是，則齊必斷而為四、三，國若假城然耳，必為天下大笑

Pokud to tak bude, tak Qi bude zničeno a rozděleno na tři nebo čtyři části, stát by si jen jakoby půjčoval města a dozajista by se stal terčem velkého posměchu v podnebesí. (decisivní)

(16.70) 湯武也者，乃能使說己者使耳。

Ti, co jsou jako Tang Wu, tak jsou schopni přesvědčit. (ozřejmující)

(16.75) 北與胡貉為鄰，西有巴戎，東在楚者乃界於齊，在韓者踰常山乃有臨慮，在魏者乃據圉津，即去大梁百有二十里耳！

Na severu sousedíme s barbary Huhe, na západě jsou Rongové z Ba, na východě ti, kteří jsou v Chu, hraničí s Qi, ti, kteří jsou v Han, když překročí horu Chang Shan, tak tam je Linlü, ti, kteří jsou ve Wei, okupují Yujin, je to právě jen sto dvacet li od Daliangu!

(17.46) 君子小人之所以相懸者，在此耳。

To, čím se odlišuje ušlechtilý muž od malého člověka, leží přesně v tomto a v ničem jiném. (decisivní)

(19.168) 兩至者俱積焉，以三年事之，猶未足也，直無由進之耳。

Když se zkombinují nejvyšší formy obou, a drží smutek jen do třetího roku, zdá se to stále málo, jen jednoduše není způsob, jak to prodloužit. (decisivní)

5) Částice *yán* 焉

積土成山，風雨興焉；積水成淵，蛟龍生焉；積善成德，而神明自得，聖心備焉。(1.31)

Když se nakupí hlína a vznikne hora, vítr a déšť se tam zrodí. Když se nahromadí voda a vytvoří se tůň, draci se tam zrodí. A kdo sám od sebe získá zázračnou prozíravost, mysl nanejvýš moudrého muže je v něm hotova. (decisivní)

身勞而心安，為之；利少而義多，為之；事亂君而通，不如事窮君而順焉。(2.33)

Pokud to vyčerpává tvé tělo, ale uspokojuje mysl, dělej to. Pokud to zmenšuje tvůj prospěch, ale rozmnožuje to, co je správné, dělej to. Sloužit vládci způsobujícímu chaos a být úspěšný se nevyrovná tomu, jako sloužit vládci v krajní nouzi a být mu poslušný. (decisivní)¹⁴

天不言而人推高焉，地不言而人推厚焉，四時不言而百姓期焉。(3.44)

Ačkoliv nebesa se nevyjadřují, člověk může odvodit, že jsou vysoko, ačkoliv země nehovoří, člověk může odvodit, jak je hluboká, ačkoliv roční období se nevyjadřují, lidé jsou jimi vázáni. (decisivní)

筋力越勁，百人之敵也，然而身死國亡，為天下大僂，後世言惡，則必稽焉。(5.28)

Síla jejich svalů byla obrovská, čelili stovkám nepřátel, ale sami zemřeli a jejich státy zhynuly, považují se za velké zločince v podnebesí. Pokud se v pozdějších generacích hovoří o zlu, bezpodmínečně je nutno zkoumat zde. (decisivní)

若夫總方略，齊言行，壹統類，而群天下之英傑，而告之以大古，教之以至順，奧窔之間，簞席之上，斂然聖王之文章具焉，佛然平世之俗起焉，則六說者不能入也，十二子者不能親也。(6.12)

Pokud někdo zobecní metody a strategie, uvede v soulad slova a činy, sjednotí principy s příslušnými kategoriemi a shromáždí elitu podnebesí, poví jim o velikém dávnověku, vycvičí je v nejzazší poslušnosti, mezi dvěma jižními kouty svého pokoje, na bambusové rohožce, v disciplinovaném ústraní ve vší úplnosti obdrží struktury a vzorce příslušné nanejvýš moudrému králi, hojně se v něm probudí období velkého míru, potom vyznavači šesteru učení nebudou moci vstoupit a takoví jako dvanáct mistrů se nebudou moci dostat do jeho blízkosti. (ozřejmující)

殺管叔，虛殷國，而天下不稱戾焉。(8.3)

Zabil Guan Shua a změnil v ruiny hlavní město dynastie Yin, a Podnebesí ho nenazývalo krutým. (decisivní)

閔王毀於五國，桓公劫於魯莊，無它故焉，非其道而慮之以王也。(9.73)

¹⁴ Více se hodí Guō Xīliángova definice upozorňující modality

Král Min byl zničen pěti státy, vévoda Huan napaden Zhuangem z Lu, nebyl k tomu jiný důvod, než že jednali v rozporu s cestou a plánovali záležitosti, jako kdyby byli pravými krály. (ozřejmující)

上以法取焉，而下以禮節用之，餘若丘山，不時焚燒，無所臧之。(10.18)

Pokud si ti nahoře budou brát odtud, v souladu se zákonem a ti dole jí budou užívat v souladu s obřady a umírněností, přebytky budou jako hory, občas se budou pálit, neboť je nebude kam uskladnit. (ozřejmující)

好之者貧，為之者窮，然而是子猶將為之也，不為少頃輟焉。(12.68)

Ti, kteří v tom měli zálibu, byli chudí a ti, kteří to dělali, byli v krajní situaci, ale tento muž to stejně zamýšlel dělat, nebyl tu váhavým ani na okamžik. (decisivní)¹⁵

而慎自為擇取焉，足以稽矣。(13.14)

Když z nich opatrně vybírá, tak je to dostačující na jejich prověření. (decisivní)

6) Částice 爾 爾

然而跛鰲致之，六驥不致，是無它故焉，或為之，或不為爾！(2.55)

Avšak chromá želva cíle dosáhne, šest koní však ne, to je tím, že není jiný důvod než že jeden se snaží konat a druhý ne. (decisivní)

白公之亂也，令尹子西，司馬子期，皆死焉，葉公子高入據楚，誅白公，定楚國，如反手爾，仁義功名善於後世。(5.13)

Během vzpoury vévody z Bo první ministr Zixi a ministr války Ziqi tu oba zemřeli, princ Gao z She vstoupil do hlavního města Chu a obsadil je, popravil vévodu z Bo, stabilizoval Chu, prostě jako by otočil ruku. Humanita, smysl pro správné, zásluhy a věhlas byly chváleny pozdějšími generacemi. (decisivní)¹⁶

故事不揣長，不揆大，不權輕重，亦將志乎爾。(5.14)

¹⁵ Více se hodí modalita značící povzdech podle slovníku *Cíquán*

¹⁶ Více se hodí modalita upozornění podle slovníku *Hànyǔshǐ Lùnjí*

Proto při službě nepoměřujeme délku, nesrovnáváme velikost, nevážíme hmotnost a měli by se soustředit na odhodlání nic jiného. (rozkazující)

是非容貌之患也，聞見之不眾，論議之卑爾。(5.29)

Není to tak, že by jejich neštěstí pramenilo ze vzhledu, ale prostě z toho, že slyšeli a viděli málo a z nízké úrovně jejich debat. (decisivní)

7) Částice *hū* 乎

故言有招禍也，行有招辱也，君子慎其所立乎！(1.30)

Proto, jsou slova, která přivolají neštěstí, jsou činy, která přivolají hanbu, ušlechtilý muž je opatrný v tom, jakou zaujme pozici!

人有此三行，雖有大過，天其不遂乎！(2.74)

Pokud někdo bude mít tyto tři způsoby konání, tak i když udělá obrovskou chybu, cožpak mu nebesa nenadělí úspěch? (rétorická otázka)

(5.55) 妄人者，門庭之間，猶可誣欺也，而況於千世之上乎？

Hloupé lze oklamat, o tom co se jim děje za dveřmi doma, jak nemohlo být jednoduché je oklamat o tom, co se dělo před 1000 lety? (rétorická otázka)

我欲賤而貴，愚而智，貧而富，可乎？(8.60)

Když budu chtít se z neurozeného stát váženým, z hloupého inteligentním, z chudého bohatým, bude to možné? (tázací)

夫威彊未足以殆鄰敵也，名聲未足以縣天下也，則是國未能獨立也，豈渠得免夫累乎？(9.152)

Vždyť pokud moc a síla nestačí na ohrožení sousedů a nepřátel, věhlas nestačí na to, aby byl zřetelný v podnebesí, pak tento stát není schopen být samostatným, cožpak by se mohl vyhnout těmto potížím? (rétorická otázka)

若是，則萬物失宜，事變失應，上失天時，下失地利，中失人和，天下敖然，若燒若焦，墨子雖為之衣褐帶索，嚙菽飲水，惡能足之乎？(10.78)

Je-li tomu tak, pak všechny věci ztratí náležité vlastnosti, záležitosti se změní a ztratí vnímavost, nahoře se vytratí vhodný čas daný nebesy, dole se ztratí výhoda daná terénem, uprostřed se ztratí soulad mezi lidmi. Podnebesí zpustne, jakoby bylo spálené a seškvařené. I kdyby se Mozi kvůli prospěchu odíval do hrubého šatu a pásal provazem, jedl boby a pil vodu, jak by mu to mohlo zabezpečit dostatek? (tázací)

君子以倍叛之心接臧穀，猶且羞之，而況以事其所隆親乎！(29.69)

Ušlechtilý muž se z příčiny jejich zrádné mysli bude stydět jednat dokonce i s Cangem a Huoem, a což teprve, kdyby měl sloužit někomu, koho oni uctívají a považují za blízkého? (rétorické)

曰：目不自見，耳不自聞也，然而治俯仰、詘信、進退、遲速，莫不廉制，盡筋骨之力，以要鐘鼓俯會之節，而靡有悖逆者，眾積意譁譁乎！(20.61)

Říkám: „Oči samy sebe nevidí, uši samy sebe neslyší, nicméně při řízení toho, kdy hledíme dolů a kdy nahoru, co je křivé a co je rovné, kdy postupujeme vpřed a kdy ustupujeme, kdy jdeme pomalu a kdy rychle, mají vždy zcela jasno; vydáváme se ze všech sil svalů a kostí, abychom vystihli rytmus zvonů, bubnů a tanečních pohybů a není nic, co by se tomu protivilo, všichni jsou tak prodchnuti uvolněností!“ (decisivní)

(27.146) 民語曰：「欲富乎？」 Lidové přísloví říká: Přeješ si zbohatnout? (tázací)

(28.7) 子路曰：「敢問持滿有道乎？」

Zilu řekl: „Mohu se odvážit zeptat, zda je způsob, jak se správné cesty pevně držet a po okraj ji naplnit?“ (tázací)

8) Částice yǔ 與

將以窮無窮，逐無極與？(2.41)

Hodláš tak vyčerpat nevyčerpatelné a hnát se za tím, co nemá konce? (tázací)

不識步道者，將以窮無窮，逐無極與？(2.44)

..., Hodláš tak vyčerpat nevyčerpatelné a hnát se za tím, co nemá konce? (tázací)

孰能有與是鬥者與? (9.174)

Kdo by byl schopen bojovat s takovým vládcem? (tázací)

(26.33) 曰：此夫大而不塞者與？

Toto je to, co je velké ale nemůže být nacpané po okraj. (rétorická otázka)

將由夫脩飾之君子與，則三年之喪，二十五月而畢，若駟之過隙，然而遂之，則是無窮也。

(29.145)

湯旱而禱曰：「政不節與？使民疾與？何以不雨至斯極也！宮室榮與？婦謁盛與？」(27.156)

Tang během sucha vykonával modlitbu řka: „Je snad mé vládnutí neuměřené? Způsobuji snad, že lid strádá? Čím to, že absence deště dosáhla takového extrému? Jsou paláce snad příliš přepychové? Jsou přání žen snad příliš hojná?“ (rétorická otázka)

孔子曰：「意者身不敬與？辭不遜與？色不順與？」(29.30)

Konfucius řekl: „Myslím, že on sám nebyl pokorný? Jeho formulace nevynikaly poslušností? Výraz tváře nebyl submisivní?“ (rétorická otázka)

9) Částice yē 邪

(3.26) 君子治治，非治亂也。曷謂邪？

Ušlechtilý muž řídí, to co má řád a ne to, co je chaotické. Co se tím říká? (tázací)

(5.25) 禹跳湯偏。堯舜參牟子。從者將論志意，比類文學邪？

Yu byl zmrzačený, Tang byl chromý. Yao a Shun měli asymetrické zorničky. My, kteří je následujeme, budeme posuzovat jejich ambice a úmysly, porovnávat jejich vytříbenost a vzdělanost? (tázací)

(10.106) 若是，故姦邪不作，盜賊不起，而化善者勸勉矣。是何邪？

Jestliže je to tak, proto se zloduchové neobjevili, lupiči se nevyrojili a ti, co se civilizovali směrem k dobru se měli motivaci. Proč to tak bylo? (tázací)

(12.133) 以為親邪？則周姬姓也，而彼姜姓也；以為故邪？

Bylo to kvůli tomu, že byli příbuzní? Zhou patří do klanu Ji, a on patří do klanu Jiang. Bylo to kvůli tomu že byli přátelé? (tázací)

(15.12) 將以為利邪?

Chceš z toho učinit svůj zisk? (tázací)

(16.95) 是何也? 94 則其殆無儒邪!

Co je to? Pak tam nejspíš nebudou konfuciáni! (decisivní)

(17.27) 治亂，天邪?

Jsou pořádek a chaos od Nebes? (tázací)

(20.58) 鼓其樂之君邪。

Pánem hudby bude buben. (hypotetické)

10) Částice *zāi* 哉

小人之學也，入乎耳，出乎口；口耳之間，則四寸耳，曷足以美七尺之軀哉！ (1.62)

Pokud se malý člověk učí, vstupuje to dovnitř uchem, ven jde skrze ústy, mezi ústy a uchem je vzdálenost 4 palce, tak jak by to mohlo stačit na zušlechtění těla velkého 7 stop. (rozhořčení)

(2.54) 彼人之才性之相懸也，豈若跛螭之與六驥足哉

Přirozené talenty člověka se dost liší, cožpak se to podobá chromé želvě a nohám šesti ořů? (rétorická)

(3.38) 其誰能以己之漁漁，受人之掇掇者哉！

Kdo by tak mohl při svém jasném vhledu akceptovat poblouzněnost ostatních? (rétorická)

(6.15) 今夫仁人也，將何務哉？

A nyní o co by se humánní člověk měl snažit? (tázací)

(8.63) 上為聖人，下為士、君子，孰禁我哉！

Při nejlepším se stát nanejvýš moudrým mužem, při nejhorším se stát učencem nebo ušlechtilým mužem, kdo mi to zakáže? (tázací)

(9.169) 其民之親我也，歡若父母，好我芳如芝蘭，反顧其上則若灼黥，若仇讎；彼人之情性也雖桀跖，豈有肯為其所惡，賊其所好者哉！

Jeho lid mne bude považovat za blízkého, milovat mne jako rodiče, mít zalíbení v mé vůni jakoby to byla vůně kosatce či orchideje. Když se naopak ohlédnou na svého vládce, bude [pro ně] jako cejchovací železo či tetovací jehla, jako úhlavní nepřítel. To je lidská přirozenost. I když by se jednalo o Jieho nebo Zhia, cožpak by chtěli kvůli někomu, koho nenávidí, škodit těm, které milují? (rozhořčení)

(15.11) 孫吳用之無敵於天下，豈必待附民哉！

Sun a Wu armádu používali tak, že neměli rovného v podnebesí. Cožpak bylo nezbytné čekat, až způsobí, že k nim lid přimkne? (rétorická otázka)

(22.54) 於乎哀哉！(22.54)不得成也。

Jaká škoda, nemají šanci dosáhnout úspěchu! (rozhořčení)

(17.57) 禍與福鄰，莫知其門。豫哉！

Neštěstí a štěstí spolu sice sousedí, ale nikdo neví čí dveře jsou čí, jaká předvídavost! (tázací)¹⁷

(27.131). 利夫秋毫，害靡國家，然且為之，幾為知計哉！

Získat tuto nepatrnou nevýhodu i na úkor státu, tak pokud takto někdo bude jednat, jak by se mohl považovat za člověka, který ví, jak promýšlet situace? (rozhořčení)

11) Částice *fú* 夫

(29.191) 哀夫！敬夫！Jak žalostné! Jak úctyhodné! (tázací)

(11.118) 朱哭衢塗，曰：「此夫過舉踴步，而覺跌千里者夫！」¹⁸

Yang Zhu bědoval na křižovatce: „Tady je to místo, kde člověk chybně vykročí, a když se probudí, zjistí, že ušel tisíc li špatně.“ (tázací)

¹⁷ Proto tuto částici je nevhodnější zvolání, které však Wáng Lì v uvedených dvanácti kategoriích nemá

¹⁸ Věta z kapitoly 11 je vybrána kvůli malému počtu výskytu této částice v díle *Xúnzi*

4.4 Příkladové věty s dvojslabičnými částicemi:

Kombinace yěyī 也矣

(23.50) 凡古今天下之所謂善者，正理平治也；所謂惡者，偏險悖亂也：是善惡之分也矣。¹⁹
(decisivní+decisivní)

Všeobecně to, co bylo v dávných dobách i dnes v Podnebesí nazýváno dobrým, to jsou správnost, principy, mír a pořádek. To, co bylo nazýváno špatným, je jednostranost, zmatek a chaos, to je rozdíl mezi dobrem a zlem.

Kombinace yězhī 也哉

(4.81) 如是者，豈非人之情，固可與如此，可與如彼也哉！(decisivní+zvolací)

Jestliže by to tak bylo, jak pak by to nebylo lidskou přirozeností a zajisté by šlo, aby se šlo přidat i k takovým i dalším?

(5.15) 長短大小，美惡形相，豈論也哉！(ozřemující+rozhořčení)

Delší, kratší, větší, menší, hezčí či ošklivější vzhled, proč by se to mělo posuzovat!

(12.118) 內不可以阿子弟，外不可以隱遠人，能中是者取之；是豈不必得之之道也哉！

Uvnitř paláce by nemohl protěžovat své syny a bratry, venku by nemohl tajit před příchozími z daleka Jejich výběr by měl být na základě schopnosti trefit terč, není to tak správný způsob jak je zajisté získat? (decisivní+rétorická)

(15.103) 莊驕起，楚分而為三四，是豈無堅甲利兵也哉！

Zhuang Qiao povstala a stát Chu byl rozdělen na několik částí, cožpak to nebylo kvůli tomu, že se neměli pevnou zbroj a ostré zbraně? (decisivní+rétorická)

(18.176) 是豈以喪豬為辱也哉！

Cožpak to bylo kvůli tomu, že považoval ztrátu prasat za ostudu? (ozřemující+rétorická)

¹⁹ Věta z kapitoly 23 byla vybrána kvůli jedinému výskytu této částice

Kombinace *yǐzāi* 矣哉

(4.14) 己誠是也，人誠非也，則是己君子，而人小人也；以君子與小人相賊害也，憂以忘其身，內以忘其親，上以忘其君，豈不過甚矣哉！

Jestliže sám má pravdu zatímco ostatní se mýlí, tak on je ušlechtilým mužem a ostatní malými lidmi. Na základě toho, kdo je ušlechtilý muž a kdo malý člověk si vzájemně škodit a ničit se, dělat si starosti tak, až zapomeneme sami na sebe, doma kvůli tomu zapomeneme na příbuzné a nahoře kvůli tomu zapomeneme na vládce, cožpak to není velká chyba? (ozřejmující+rétorická)

(8.64) 上為聖人，下為士、君子，孰禁我哉！ 63 鄉也混然塗之人也，俄而並乎堯禹，豈不賤而貴矣哉！

Stát se přinejlepším nanejvýš moudrým a nebo alespoň učencem či ušlechtilým mužem, kdo mi v tom zabrání! Před tím jsem byl člověkem ztraceným pod vrstvou špíny, teď náhle se mohu podobat Yaovi a Shunovi, není to případ, kdy se z nízkého člověka stane člověk urozený? (ozřejmující+rétorická)

(12.124) 然而求卿相輔佐，則獨不若是其公也，案唯便嬖親比己者之用也，豈不過甚矣哉！

Nicméně pokud hledá ministry a poradce, pak by ovšem bylo nejlepší potvrdit tyto pány. Jsou-li to lichotníci, příbuzní a jemu blízcí, které zaměstnává, cožpak to není velká chyba? (decisivní+rétorická)

(18.51) 今世俗之為說者，以桀紂為有天下，而臣湯武，豈不過甚矣哉！

V současnosti vykladači, tvrdí, že Jie a Zhou měli podnebesí a prezentují Tanga a Wua jako poddané, cožpak to není pomýlené! (rozhořčení+rétorická)

(19.44) 禮豈不至矣哉！ Cožpak rituály nejsou to nejlepší! (decisivní+rétorická)

Kombinace *hūzāi* 乎哉

(2.5) 故君子隆師而親友，以致惡其賊。好善無厭，受諫而能誠，雖欲無進，得乎哉！

Proto si ušlechtilý muž váží svého učitele a chová se k přátelům jako k blízkým a chová nenávisť ke škůdcům. Má zálibu v dobru bez ustání, přijme kritiku a je schopen opravdovosti. I když nechce postupovat vpřed, má snad takovou možnost? (rétorická+rozhořčení)

(10.100) 三德者誠乎上，則下應之如景嚮，雖欲無明達，得乎哉！

Pokud těmito třemi ctnostmi disponuje vládce, tak poddaní dole budou reagovat jako jeho stín nebo ozvěna, a i když by nechtěl jasným způsobem do všeho proniknout, měl by snad takovou možnost? (rétorická+rozhořčení)

(12.107) 今人主有大患：使賢者為之，則與不肖者規之；使知者慮之，則與愚者論之；使脩士行之，則與汙邪之人疑之，雖欲成功，得乎哉！ (rétorická+rozhořčení)

V současnosti mají vládcové velký problém. Nechají moudrého a nadaného, aby se něčím zabýval, oni to ovšem naplánují s hloupými. Nechají chytrého, aby něco promyslel, oni to ovšem proberou s hlupáky. Nechají kultivovaného muže, aby něco vykonal, oni to ovšem zpochybní se zvrhlíky. Byť by toužil po úspěchu, dosáhl by jej snad? (rezignace+otázka)

(15.130) 雕雕焉縣貴爵重賞於其前，縣明刑大辱於其後，雖欲無化，能乎哉！

Pokud jasně stanovíme tituly, hodnosti a tučné odměny na jednu stranu a vytýčíme jasné tresty a velkou potupu na druhou stranu, i kdyby se nechtěli zcivilizovat, byli by toho snad schopní? (rozhořčení+otázka)

(19.166) 乳母、飲食之者也，而三月；慈母、衣被之者也，而九月；君曲備之者也，三年畢乎哉！

Pro kojnou, která nás krmí, se truchlí tři měsíce, pro pečovatelku, která obléká dítě, se truchlí devět měsíců, zatímco pro vládce, který se stará o vše se truchlí tři roky a to je celé? (rétorická+rozhořčení)

Kombinace yézūi 邪哉

(12.115) 彼誠有之者，與誠無之者，若白黑然，可詘邪哉！

Jsou ti, co to mají a ti, co to nemají, a srovnávat je, to je jako srovnávat černé s bílým, lze to snad překroutit? (tázací+rétorická)

Kombinace yǐzǐ 已矣

(4.67) 亦呶呶而嚼，鄉鄉而飽已矣。Tak žvýkají a mlaskají, nají se do sytosti.
(decisivní+ozřejmující)

Kombinace ěryǐ 耳矣

若夫招近募選，隆執詐，尚功利之兵，則勝不勝無常，代翕代張，代存代亡，相為雌雄耳矣。
(50)

Pokud jde o povolávání, rekrutování a vybírání, jestliže se klade důraz na bojové umění a schopnost klamat nepřítele, jestliže se povyšují vojáci na základě zásluh a užitečnosti, pak vítězství a porážky nemají stálý vzorec, expanzi střídá smrštění, záhubu střídá přežití, vzájemně se k sobě mají jako samčí a samičí princip a to je už vše. (decisivní+ozřejmující)

Kombinace ěrzǎi 耳哉

(18.23) 故先王明之，豈特玄之耳哉！

Proto dřívější králové to objasňovali, cožpak by to zatemňovali a to by bylo vše? (decisivní+rétorická)
而已

(1.72) 則末世窮年，不免為陋儒而已。

Tak se nevyhne tomu, aby se na konci života prostě stal obyčejným ruistou. (ozřejmující)

(10.39) 故為之雕琢、刻鏤、黼黻文章，使足以辨貴賤而已，不求其觀；為之鐘鼓、管磬、琴瑟、竽笙，使足以辨吉凶、合歡、定和而已，不求其餘；為之宮室、臺榭，使足以避燥溼、養德、辨輕重而已，不求其外

Proto pro ně vyřezávali nefrit, vykládali kov, tkali brokát a vyráběli ozdoby, způsobili, že to stačilo na rozlišení urozených od neurozených a na nic víc, nepátrali po jejich krásném zjevu. Vyrobili jim zvony a bubny, písňaly a litofony, citery a loutny, foukací varhany, způsobili, že to stačilo na rozlišení přízně a nepřízně, sdružování pro zábavu, ustanovení harmonie a nic víc, nepátrali se po ničem navíc. Udělali jim domy, terasy a pavilony, způsobili, že to stačilo k tomu, aby se skryli před vedrem a

deštěm, aby pěstovali ctnost, rozlišovali závažné od nedůležitého a to je vše, nezajímali se o nic mimo toto. (ozřejmující)

故兵要在乎善附民而已。(15.7)

Proto podstata válčení spočívá v tom, že umíme způsobit, aby k nám lid přimknul a v ničem jiném. (ozřejmující)

(23.46) 然則性而已，則悖亂在己。²⁰

Nicméně pokud by se jednalo o přirozenost a o nic jiného, pak by zmatenost a vzpurnost byly přítomny v nich samotných. (ozřejmující)

(27.162) 故古者，列地建國，非以貴諸侯而已；列官職，差爵祿，非以尊大夫而已。

Proto, v dávnověku se rozdělila půda a ustanovily státy ne proto, aby se dodalo urozenosti lenním knížatům a to je vše. Rozdělily se funkce a odstupňovaly tituly a pozice ne proto, aby se dodalo vážnosti velmožům a to je vše. (ozřejmující)

4.5 Příladové věty s trojslabičnými částicemi:

Kombinace *éryiěr* 而已矣

10.54 不然而已矣：有掎絜伺詐，權謀傾覆，以相顛倒，以靡敝之 10.54

A nejen to: Oni lid utlačují, ponoukají, čekají na chyby a podvádějí, intrikují a pokoušejí se o převrat, snaží se jeden druhého svrhnout, až lidu způsobí muka a úpadek. (ozřejmující+decisivní)

11.85 傳曰：農分田而耕，賈分貨而販，百工分事而勸，士大夫分職而聽，建國諸侯之君分土而守，三公摠方而議，則天子共己而已矣。²¹

²⁰ Kapitola 23 patří mezi méně autentické

²¹ Kapitola 11 patří mezi méně autentické

Tradice praví: Pokud si rolníci rozdělí pole a obdělávají je, obchodníci si rozdělí zboží a prodávají je, řemeslníci si rozdělí práci a snaží se, úředníci si rozdělí funkce a jsou poslušni, vládcové patřící k lenním knížatům zakladatelských států si rozdělí území a brání je, tři vévodové ovládají všechny lokality, pak Syn nebes pouze sám sebe uvede do dokonalé vážnosti a to je vše. (ozřejmující+decisivní)

(15.109) 古之兵，戈矛弓矢而已矣，然而敵國不待試而誦；城郭不辨，溝池不拍，固塞不樹，機變不張；然而國晏然不畏外而固者，無它故焉，明道而鈞分之，時使而誠愛之，下之和上也如影嚮，有不由令者，然後俟之以刑。

Vojáci v dávnověku měli jen sudlici, kopí, luky, šípy a toť vše. Ale nepřátelské státy nečekaly, až zbraně vyzkouší a vzdaly se. Hradby se nekontrolovaly, příkopy se nehloubily, opevnění se nestavěla, válečné stroje a taktiky se neuváděly do chodu. Nicméně fakt, že stát byl v klidu, neměl hrůzu z vnějších nepřátel a byl pevný, ten neměl jiný důvod, než že vládce měl naprosto jasno ve správné cestě a rovnoměrně rozdělil lid do společenských vrstev, ve vhodnou dobu jej zaměstnával a doopravdy o něj pečoval. Ti dole byli v harmonii s těmi nahoře, jako by byli jejich stínem či ozvěnou. Až když se vyskytl takový, kdo nenásledoval rozkazů, tak s ním bylo naloženo podle trestního práva. (ozřejmující+decisivní)

16.59 為人臣者，不恤己行之不行，苟得利而已矣，是渠衝入穴而求利也，是仁人之所羞而不為也。 Pokud je člověk poddaným, a nehledí na to, že jeho chování je nepřijatelné, příležitostně dosahuje zisku a nic víc, znamená to, že se vrhá do jeskyně za ziskem. To je něco, zač by se humánní člověk styděl a co nedělá. (ozřejmující+decisivní)

22.136 故知者論道而已矣，小家珍說之所願者皆衰矣。

Proto vědoucí soudí dle správné cesty a podle ničeho jiného. Vše, co by si přály marginální teorie menších škol, se změní v zastaralé. (ozřejmující+decisivní)

Kombinace éryjěr 而已耳

1.71 上不能好其人，下不能隆禮，安特將學雜識志，順詩書而已耳。則末世窮年，不免為陋儒而已。

Jestliže na jednu stranu není schopen mít zalíbení v daných lidech a na druhou stranu není schopen přikládat váhu obřadům a tedy se učí pouze z různých postřehů a zápisků, následuje Zpěvy a Dokumenty a nic nic víc, potom na konci svého života se volky nevolky stane sprostým ruistou a ničím jiným. (ozřejmující+hyperbolizující)

(13.15) 從命而利君謂之順，從命而不利君謂之諂；逆命而利君謂之忠，逆命而不利君謂之篡；不卹君之榮辱，不卹國之臧否，偷合苟容以持祿養交而已耳，謂之國賊。²²

Poslechnout rozkaz a přinášet vládci užitek se nazývá poslušností, poslechnout rozkaz, ale nepřinášet vládci užitek se nazývá patolízalstvím. Jednat proti rozkazu a přinášet vládci užitek se nazývá věrností, jednat proti rozkazu, ale nepřinášet vládci užitek se nazývá uzurpátorstvím. Nebrát ohled na vládcovu slávu nebo ostudu, nebrát ohled na to, zda je to pro stát dobré či nikoli, potají se spolčovat a lichotit, a tak se snažit udržet svůj post a vydržovat své přátele a nic nic víc, tomu se říká nepřítel státu. (ozřejmující+rozhořčení)

(13.36) 有大忠者，有次忠者，有下忠者，有國賊者：以德覆君而化之，大忠也；以德調君而輔之，次忠也；以是諫非而怒之，下忠也；不卹君之榮辱，不卹國之臧否，偷合苟容以持祿養交而已耳，國賊也。

Jsou takoví, co mají nejvyšší věrnost, jsou takoví, co mají věrnost druhého řádu, jsou takoví, co mají věrnost nejnižšího řádu, jsou takoví, co jsou nepřáteli státu. Pomocí ctnosti zaštitit vládce a měnit ho k lepšímu, to je nejvyšší věrnost. Pomocí ctnosti modifikovat vládce a pomáhat mu, to je věrnost druhého řádu. Na základě správného kritizovat nesprávné a rozčítit ho, to je věrnost nejnižšího řádu. Nebrát ohled na vládcovu slávu či hanu, nebrát ohled na to, zda je to pro stát dobré či nikoli, kradmo se spolčovat a pochlebovat, a tak se snažit udržet svůj post a vydržovat své kumpány a nic nic víc, to jsou nepřátelé státu. (ozřejmující+rozhořčení)

²² Kapitola 13 patří k méně autentičtějším

III. Závěr

Cílem mojí práce bylo v textu Xúnzǐ identifikovat staročínské modální částice, pomocí statistické metody zjistit frekvenci jejich užití. Na příkladových větách jsem dále zkoumala funkci konkrétních částic a snažila se určit modalitu, kterou vyjadřují, na základě Wáng Lihovo dvanácti modálních kategorií, které cituje i Guō Xīliáng v knize *Hànyǔshǐ Lùn*.

Na základě Wáng Lihovo seznamu modalit jsem dospěla u jednotlivých částic k následujícím výsledkům nejčastějších modalit:

1. *yě* 也: a) decisivní b) ozřejmující
2. *yǐ* 矣: a) decisivní b) ozřejmující
3. *yǐ* 已 a) ozřejmující b) decisivní
4. *ěr* 耳 a) decisivní b) ozřejmující
5. *ěr* 爾 a) decisivní b) 6. *yán* 焉 a) a) 7. *hū* 乎 a) tázací b) rétorická
8. *yú* 與 a) tázací b) rétorická
9. *yé* 邪 a) 10. *zāi* 哉 a) rétorická b) rozhořčení
11. *fū* 夫 a) tázací

V průběhu práce se ukázalo, že ne všechny Wáng Lihovo kategorie uplatněné na moderní čínštinu se dají aplikovat na text Xúnzǐ a naopak – některé kategorie, které nacházíme například ve slovníku *Cíquán* nebo v jiných příručkách se jeví jako vhodnější. Navíc Wáng Lì nepodává žádný jednoznačný návod, na základě čeho tu kterou modalitu ke konkrétní větě.

Modalita je subjektivní postoj mluvčího k vyjadřované skutečnosti, proto je obtížné v klasické čínštině tento subjektivní postoj v každém konkrétním případě rekonstruovat, jelikož se jedná o již dlouho nepoužívaný jazyk. Věcný význam výpovědi (např. moralizující) nejspíš nejde automaticky ztotožňovat s modalitou nesenou koncovou částicí. Informace dohledané v mnou používaných příručkách a sekundární literatuře poskytují pouze částečnou a nejednoznačnou odpověď.

Otázkou zůstává, zda jedna částice nese jednu nebo více modalit. Většina příruček se kloní spíše na stranu polyfunkčnosti modálních částic. Guō Xīliáng jako jeden z mála zastává teorii o

monofunkčnosti větných částic.²³Na základě toho a na základě příkladových vět v Xúnzi se můžu pokusit o zobecnění funkcí jednotlivých částic:

yě 也	jistota mluvčího ohledně svého tvrzení (věru, vskutku) Dále modalita vysvětlující (bylo to tak proto, že..)
yǐ 矣, 已	změna stavu nebo vznik nové situace (už, yǐ 矣), často koresponduje s adverbem yǐ 已, též zdůraznění adjektivního přísudku
ěr 耳, 爾	restriktivní modalita (a to je vše, jen, prostě)
yán 焉: upozornění	částice vzniklá desémantizací zájmeny yán 焉 tam, tady
hū 乎	otázka, zvolání
yú 與, yé 邪	rétorická otázka (snad, cožpak, též v sérii otázek: „bylo to snad....anebo snad...?“)
zāi 哉	rétorická otázka, zvolání
fū 夫	zvolání, otázka

Nelze jednoznačně odpovědět, zda kombinace částic vytvářejí novou komplexní částici anebo zda se jedná o součet jejich funkcí. V některých případech se zdá, že dvě částice vytvoří nový význam, např. částice yěhū 也乎, jejichž stažením vznikla částice yú 與, v jiných případech je otázka, zda vedle sebe stojící částice mezi sebou vůbec interagují. Např. ve větách typu 是豈...也哉 patrně vytváří částice yě 也 konstrukci se zájmenem shì 是, a částice 哉 se vyskuteje spolu s adverbem pro rétorickou otázku qǐ 豈. Proto si myslím, že ve většině případů se jedná o součet významů nikoliv o nový význam vzniklý složením několika částic.

Na závěr můžu říci, že se mi v bakalářské práci problém modálních částic v klasické čínštině nepodařilo uspokojivě popsat. Díky práci jsem však alespoň získala jistý vhled do dané problematiky a z tohoto hlediska ji shledávám pro sebe přínosnou a poučnou.

²³我們認為：漢語的語氣詞是單功能的，任何一個句尾語氣詞都是表示某一特定的語氣。一個語氣詞在不同類型的句子中所表示的語氣可能有某些變化，但是它所表達的基本語氣應該是固定的。 ‚My se domníváme: čínské modální částice jsou monofunkční, každá koncová modální částice vyjadřuje nějakou určitou modalitu. Modalita, vyjadřovaná jednou modální částicí ve větách různého typu se možná může trochu měnit, ale základní modalita, kterou vyjadřuje, by měla být konstantní.‘ (1997:59)

IV. Zdroje a použitá literatura

Pramen:

Chinese Text Project, ed. D. Sturgeon, <http://ctext.org>

Knoblock, John, Xúnzǐ. *A Translation and Study of the Complete Works*. Stanford: Stanford University Press, 1988–1994.

Thesaurus Linguae Sericae, ed. Ch. Harbsmeier a Jiang Shaoyu, <http://tls.uni-hd.de>

Příručky:

Guō Xīliáng 郭錫良 (1997). *Hànyǔshǐ Lùnjí* 漢語史論集 [Sbírka statí o dějinách čínskéh jazyka]. Běijīng: Shāngwù yìnshūguǎn

Hé Lèshì et al. 何乐士. (1985). *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Tōngshì* 古代汉语虚词通释 [Kompletní vysvětlení pomocných slov ve staré čínštině]. Běijīng: Běijīng chūbǎnshè

Chén Xiácūn 陳霞村 (1997). *Gǔdài Hànyǔ Xūcí Lèijiě* 古代漢語虛詞類解 [Vysvětlení pomocných slov ve staré čínštině podle jejich druhů]. Jīnchéng: Shānxī jiàoyù chūbǎnshè

Lǚ Shūxiāng 呂叔湘 (1978). *Wényán Xūzi* 文言虛字 [Pomocná slova ve wenyanu]. Shànghǎi: Dà guāng chūbǎnshè

Wáng Lì 王力 (2014). *Gǔhànyǔ Chángyòngzì Zìdiǎn* 古漢語常用字字典 [Slovník často používaných v klasické čínštině]. Běijīng: Zhōnghuá shūjū

Wáng Lì 王力 (1985). *Zhōngguó Yǔfǎ Lǐlùn* 中國語法理論 [Teorie čínské gramatiky]. Běijīng: Zhōnghuá shūjū

Yáng Shùdá 楊樹達 (1986). *Cí Quán* 詞詮 [Vysvětlení pomocných slov]. Shànghǎi: Shànghǎi gǔjī chūbǎnshè

Použitá literatura:

Branner, David Prager. (2014). „The Lingering Puzzle of *Yan* 焉: A Problem of Oral Language in the Chinese Reading Tradition“. In: Richard VanNess Simmons and Newell Ann Van Auken eds., *Studies in Chinese and Sino–Tibetan Linguistics: Dialect, Phonology, Transcription and Text*. Language and Linguistics Monograph Series 53. Taipei: Institute of Linguistics of Academia Sinica, 379–397.

- Bross, Fabian. (2012). „German modal particles and the common ground“. *Helikon. A Multidisciplinary Online Journal* 2, 182–209.
- Caboara, Marco. (2013). „The particle ye 也 and related constructions in the Guodian manuscripts of IV century BCE“. University of Washington, Seattle
- Cvrček, Václav a kol. (2010). *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum
- Čermák, František. (2011) *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky*. Praha: Karolinum.
- Černý, Jiří. (1998). *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico
- Fairbank, John K (2010). *Dějiny Číny*. Praha: Lidové noviny
- Graham, Angus. (1984) *Notes on Classical Chinese grammar*. Oxford
- Harbsmeier, Christoph. (1998). *Logic and language. Science and Language in Ancient China vol. 7*. Cambridge: Cambridge University Press
- Horálek, Karel. (1976). „Věta a výpověď“. *Slovo a slovesnost*. 37. 2, 81–85
- Chan, Wing-tsit. (1973). *A Source Book in Chinese Philosophy*. Princeton: Princeton University Press
- Cheng, Anne. (2006). „*Dějiny čínského myšlení*“. (Překlad Helena Beguivinová, Olga Lomová, David Sehnal, Dušan Vávra). Praha: DharmaGaia
- Král, Oldřich. (2005). *Čínská filozofie*. Praha: Maxima
- Loewe, Michael (1986). „The Former Han Dynasty“ in *The Cambridge History of China: Volume I: the Ch'in and Han Empires, 221 B.C. – A.D. 220, 103–222*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lomová, Olga a Slupski, Zbygniew. (2006). *Úvod do dějin písemnictví a krásné literatury*. Praha: Karolinum
- Lù Jiǎnmíng 陸劍明 (2005). *Xiàndài Hànyǔ Yǔfǎ Yǎnjiū Jiàochéng* 現代漢語語法研究教程. Běijīng: Běijīng Dàxué Chūbǎnshè
- Scarpari, Maurizio. (2015). „Classical Chinese“. *Encyclopedia of Chinese Language and Linguistics*. [online]. Dostupné na: http://dx.doi.org/10.1163/2210-7363_ecll_COM_000235 (navštíveno 20.6.2017)
- Pulleyblank, Edwin G. (1995). *Outline of Classical Chinese Grammar*. Vancouver: University of British Columbia Press
- Slavická, Binh. (2016). „Částice v moderní vietnamštině“. Univerzita Karlova, Praha.
- Tai, James H-Y.; Chan, Marjorie K.M. (1999). "Some reflections on the periodization of the Chinese language" (PDF), in Peyraube, Alain; Sun, Chaofen, *In Honor of Mei Tsu-Lin: Studies on Chinese Historical Syntax and Morphology*. Paris: Ecole des

Hautes Etudes en Sciences Sociales, pp. 223–239 Dostupné na:
(navštíveno www.ccunix.ccu.edu.tw/~lngsign/Tai_HY_James_1999d.pdf)

Waley, Arthur. (1956). *Three Ways of Thought in Ancient China*. Garden City: Doubleday Company.

Wáng Lì 王力(1981). *Gǔdài Hànyǔ* 古代漢語 1, 2 [Klasická čínština 1,2]. Běijīng: Zhōnghuá shūju

Watson, Burton.(1962). *Early chinese literature*. New York: Columbia University Press

Zádrapa, Lukáš. (2011). *Word Class Flexibility in Classical Chinese*. Leiden: Brill

V. Příloha

Grafy:

Graf 1 – Poměr koncových částic	30
Graf 2 – Poměr koncových částic bez yě 也	31

Tabulky:

Tabulka 1 Částice v starověkých spisech.....	5
Tabulka 2– Částice ve starověkých spisech.....	29
Tabulka 3 – Koncové částice ve spise Xunzi.....	61

Koncové částice																													
kapitola	也	也已	也矣	也哉	矣	矣哉	乎	乎哉	夫	焉	哉	邪	邪哉	爾	已	已矣	耳	耳矣	耳哉	而已	而已也	而已矣	與	而已耳	兮	částice za kap.	počet souvětí	počet s částicí	
1	《勸學》	73	0	0	0	9	0	2	0	0	3	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	4	95	100	48	
2	《脩身》	55	0	0	0	8	0	3	2	0	7	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	82	81	46	
3	《不苟》	55	0	0	0	19	0	0	0	0	6	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	83	82	55	
4	《榮辱》	128	0	0	1	15	2	2	1	0	6	7	8	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	175	109	83	
5	《非相》	71	0	0	1	7	0	1	0	0	8	1	2	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	96	103	55	
6	《非十二子》	63	0	0	0	3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	67	51	36	
7	《仲尼》	48	0	0	0	10	1	2	1	0	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70	63	45	
8	《儒效》	158	0	0	0	44	6	4	0	0	4	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	225	185	110	
9	《王制》	132	0	0	0	35	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	171	194	103	
10	《富國》	126	0	0	0	21	0	2	1	0	17	2	1	0	0	9	0	0	0	0	5	1	1	0	0	186	172	121	
11	《王霸》	153	0	0	1	37	2	3	0	1	4	7	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	2	2	0	0	215	206	131
12	《君道》	148	0	0	3	17	1	2	2	0	7	7	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	194	177	105
13	《臣道》	58	0	0	0	13	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	2	0	79	58	39
14	《致士》	29	0	0	0	4	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	37	39	19	
15	《議兵》	133	0	0	4	14	0	1	1	0	15	8	2	0	0	0	0	6	1	0	4	0	2	0	0	191	156	113	
16	《疆國》	109	0	0	0	17	1	0	0	0	9	1	1	0	0	2	0	4	0	0	1	0	1	0	0	146	122	95	
17	《天論》	48	0	0	0	13	0	2	0	0	4	0	3	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	73	107	52	
18	《正論》	148	0	0	1	36	6	4	0	0	12	11	4	0	0	1	0	3	0	1	0	0	2	0	0	229	220	144	
19	《禮論》	202	0	0	1	43	2	4	1	2	19	4	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	2	0	0	283	192	151	
20	《樂論》	59	0	0	0	10	0	1	0	0	12	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84	78	51	
21	《解蔽》	121	0	0	1	37	1	3	0	0	9	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	177	191	105	
22	《正名》	121	0	0	2	19	1	0	0	0	5	3	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	5	159	164	98	
23	《性惡》	104	0	1	5	33	3	2	0	0	9	9	4	0	0	0	0	0	0	4	0	2	0	0	0	176	141	109	
24	《君子》	29	0	0	0	8	0	1	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	42	40	29	
25	《成相》	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	106	1	
26	《賦》	19	0	0	0	4	0	0	0	0	1	0	8	0	0	2	0	0	0	0	0	0	10	0	0	44	96	35	
27	《大略》	148	0	0	0	19	0	6	2	0	19	12	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	7	0	0	216	288	150
28	《宥坐》	43	0	0	1	7	0	8	0	0	10	3	5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	78	87	41	
29	《子道》	32	0	0	0	10	1	5	0	0	1	3	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	61	84	49	
30	《法行》	24	0	0	0	3	0	4	0	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	37	20	
31	《哀公》	35	0	0	0	24	0	7	0	0	11	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	78	75	44	
32	《堯問》	27	0	0	0	3	0	7	0	0	7	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	47	70	35	
	CELKEM:	2699	0	1	21	542	27	78	12	3	215	112	55	1	7	21	1	21	1	1	23	1	9	33	3	10	3897	3874	2318

Tabulka 3 – Koncové částice ve spise Xunzi